

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand • december 2021 • jaar 25 • #09

FR • DE • EN

traductions
Übersetzungen
translations

Randfonds

Waar gaat het geld naartoe?

Bernard Bosch

De klank van Radio Rand

Nagelaten nijverheid

De papierindustrie aan de Molenbeek

Stefan Hertmans en Peter Hertmans

Broers mengen muziek met poëzie

Bart Van Loo

**De Bourgondiërs,
ons spannende oerverhaal**

Veronique De Maeyer (55) uit Meise werd door Roel Speybrouck aangeduid om **deketting** voort te zetten. De Maeyer is specialiste raamdecoratie. Haar huis is haar showroom.

‘Mijn jobby’

De Maeyer genoot een opleiding als directiesecretaresse en werkte daarna in verschillende bedrijven. ‘In de jaren tachtig was kantoorinrichting *booming business*. Ik werkte aan verschillende commerciële projecten, maar dan kwamen de twee kinderen Catrien (21) en Remi (19). Ik bleef even thuis en ging deeltijds werken in een gordijnenbedrijf in Vilvoorde. Twaalf jaar werkte ik er toen ik werd ontslagen. Eigenlijk was dat het duwtje dat ik nodig had om als zelfstandige aan de slag te gaan. Ik richtte Verocurtains op, mijn eigen bedrijf gespecialiseerd in raamdecoratie. Mijn huis werd mijn showroom.’

Sneltram

En de zaken gaan goed. Tijdens corona is er zelfs nog meer vraag. ‘Mensen zitten veel thuis en kijken letterlijk hele dagen naar hun interieur. Alles wat met binnenhuisinrichting te maken heeft, kreeg een stroomversnelling. Ook ik draai overuren, maar ik klaag niet, want mijn werk is mijn hobby. Ik noem het mijn *jobby*. Mensen helpen om een goede oplossing te vinden op hun maat, daar doe ik het voor.’

Wanneer ze niet aan het werk is, pikt ze graag een concert mee in de AB, het Sportpaleis of het Cultureel Centrum van Strombeek. ‘Vlot met het openbaar vervoer ergens raken, is er van hieruit jammer genoeg niet bij. Neem een rit van Meise naar buurgemeente Londerzeel. Zeven minuten met de auto. Met het openbaar vervoer moesten de kinderen om 7 uur de bus nemen om tijdig op school te geraken.

Dat vind ik onaanvaardbaar, dus bracht ik hen met de auto. Binnenkort komt hier wel een sneltram richting Brussel. Dat is dubbel: de verstedelijking van de hoofdstad komt dichterbij, maar het zal wel geweldig zijn als je snel naar Brussel kan sporen.’

Unieke band

De Maeyer maakt graag tijd om in de regio uit eten te gaan. ‘We zijn met elf vriendinnen met een unieke band vanuit de tijd dat we in Maria Assumpta school liepen. We gaan regelmatig samen eten. Twee keer per jaar gaan we op weekend, bijvoorbeeld naar het drielandenpunt waar we zijn gaan wandelen. Dan babbelen we veel en maken we plezier. Ook hier wandel ik graag. Vlakbij, vanop de Molenkouter heb je zicht op het Atomium en de Abdijkerk van Grimbergen. Je kunt er ook de watertoren van Koningslo zien. Het is echt prachtig om daar uit te waaien en je hoofd leeg te maken.’

De Maeyer woont graag in Meise. ‘Veel vriendelijke mensen, verdraagzaamheid en veel groen. Als inwoner van Meise mogen we ook gratis de Plantentuin bezoeken. Dat is fantastisch. Ik ga ook graag naar de plaatselijke markt, al heb ik nu veel werk op zaterdag. Ik vind het belangrijk om bij lokale handelaars te kopen. Daarom werk ik zelf alleen met Belgische ateliers. Dat geeft mensen werk ter plaatse. Ook duurzaamheid vind ik belangrijk. Ik sorteer rigoureuus alle afval: plastic, karton, isomo, folies,... gaan allemaal gesorteerd de deur uit.’

TEKST Joris Herpol • FOTO Filip Claessens

10

Bernard Bosch

De klank van Radio Rand

VERDELING RandKrant december wordt bus-aan-bus verdeeld in Meise, Merchtem, Asse, Wemmel, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos, Linkebeek, Beersel en Sint-Genesius-Rode

26 De papierindustrie aan de Molenbeek

De Molenbeek. Op het eerste zicht een doodnormale beek met een veel voorkomende naam. Toch groeide hij uit tot de hartslagader van een bloeiende economische sector met internationale allure.

32 Stoppen met bang te zijn

Roxane Lahidji: 'We zijn zo bang geworden van de andere. Nochtans kunnen we heel wat zaken oplossen door met elkaar te praten. Laten we beginnen met nadenken over hoe we onze wereld en onszelf kunnen heruitvinden.'

06 VANASSETOTZAVENTEM

10 FIGURANDT

12 OPVERKENNING

13 MIJNGEDACHT

21 VERGETENRECEPTEN

23 MIDDENIN

EN OOK

14 Tekens van de tijd
In galop rond de stad

20 Het nieuwe winkelen
De toekomst is aan het kleinschalige

22 De jeugdijaren van Paul Van Himst
'We hadden niet veel anders dan fietsen en voetballen'

UIT IN DE RAND

31 Twaalf meisjes over de liefde

Fragiel en kwetsbaar zijn, wordt dikwijls als iets negatief gezien, terwijl je het ook net heel sterk kan vinden. In de intieme, muzikale filminstallatie Ophelia praten twaalf meisjes over de liefde.

AGENDA
DECEMBER
2021

Randfonds

Waar gaat **het geld** naartoe?

Bij de aanvang van deze legislatuur besliste de nieuwe Vlaamse Regering om via een Randfonds meer geld aan de Vlaamse Rand te spenderen. Goed nieuws, want zowat iedereen uit de regio vraagt al ettelijke jaren om meer geld te investeren in deze snel groeiende en veranderende regio. Maar wie beslist over dat geld en waar gaat het naartoe?

TEKST Luc Vanheerentals • FOTO Filip Claessens

negen projecten goedgekeurd voor een totaal bedrag van 1,96 miljoen euro, waarvan het Randfonds en het Agentschap Natuur en Bos elk de helft voor hun rekening nemen. De vzw Bûmplanters ontving in 2021 100.000 euro voor boomplantacties in secundaire scholen en in de marge van het Gordelfestival. Daarnaast werd 388.000 euro uitgetrokken als bijdrage in de aankoopkosten van 11 ha in het Kravaalbos in Asse, een project dat gefinancierd werd door Asse, het Agentschap Natuur en Bos en het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Een tweede hoofdbrok gaat naar onderwijs en taalstimulering. In 2020 en 2021 subsidieerde het Randfonds voor een totaalbedrag van telkens bijna een half miljoen euro tientallen projecten die het Nederlands in de vrije tijd bevorderen van kinderen en jongeren met een andere thuistaal. Asse bijvoorbeeld organiseert, samen met de vzw Hakuna Matataal, Oscarcrew, 'de Rand' en Kanak,

'Cofinanciering is gewenst om het engagement van de betrokken partners te garanderen en op die manier een zo groot mogelijke hefboom te creëren.'

taalstimulerende activiteiten tijdens schoolvakanties. Men schakelt er taalcoaches in voor de begeleiding van buitenschoolse kinderopvang. Aan leesprojecten op school en in bibliotheken werd in 2020 en 2021 bijna 250.000 euro besteed. Daarnaast werd 1,5 miljoen euro uitgetrokken voor de bouw van een basisschool in Sint-Pieters-Leeuw. In beide gevallen wordt er samengewerkt met het departement Onderwijs.

De steun van het Vlaams Randfonds gaat echter breder dan vergroening en taalstimulering. In 2021 kreeg de vzw Herman Teirlinck een investeringssubsidie van 62.000 euro. Weyts denkt nog aan andere projecten zoals de aanpak van de sociale verdringing als gevolg van de hoge vastgoedprijzen in de Vlaamse Rand. Midden 2021 stelde Weyts dat hij samen met minister voor Wonen, Matthias Diependaele (N-VA), 'aanvullende juridische rechtsgronden voorbereidt op basis waarvan extra initiatieven mogelijk zijn. Indien dit project succesvol blijkt te zijn, kunnen middelen uit het Randfonds dienen om bij-

Bij de voorstelling van zijn beleid kondigde Vlaams minister voor de Vlaamse Rand Ben Weyts (N-VA) fier de oprichting aan van een Randfonds om een antwoord te bieden aan de specifieke uitdagingen in de Rand op vlak van vergroening, onderwijs, cultuur, welzijn, mobiliteit, economische ontwikkeling.... Bij aanvang werd het fonds 5 miljoen euro per jaar toegekend. In 2021 werd dit bedrag verhoogd met 1,5 miljoen, wat het totaal voor de hele regeerperiode 2020-2024 op 26 miljoen euro brengt. Opvallend: als het geld niet wordt opgebruikt, gaat het niet naar de algemene pot, maar blijft het bestemd voor de Rand. Tot nog toe spendeerde het fonds 5,3 miljoen euro, vooral in onderwijs, taalstimulering en vergroening. Dit najaar werd nog eens circa 1 miljoen euro uitgetrokken voor vergroening. In 2022 zal er volgens de minister bij de betoelaging ook aandacht besteed worden aan streekontwikkeling.

Het Toekomstforum van burgemeesters uit Halle-Vilvoorde reageerde bij de voorstelling van het Vlaamse regeerakkoord teleurgesteld op het feit dat er andermaal geen werk werd gemaakt van de vraag om de regio te erkennen als centrumregio, naar analogie van de centrumsteden. In RandKrant van maart zei minister Weyts geen voorstander te zijn van een erkenning als centrumregio. 'Het gemeentefonds is een gesloten enveloppe. Als er een centrumstad of -regio bijkomt, zullen andere steden moeten inleveren. Dat is niet realistisch. Daarom kiezen we voor een werkwijze waarbij we niks afpakken van anderen. Zo hebben we enkele jaren geleden gezorgd voor een bijkomende financiering voor Dilbeek, Vilvoorde en Halle, die jaarlijks samen 3 miljoen euro extra krijgen.'

Geen officiële criteria

Een officieel beleidskader met criteria voor de besteding van de middelen is er niet, maar er zijn

wel richtsnoeren. Hierdoor beschikt de minister over veel bewegingsvrijheid. Een bewuste keuze volgens Weyts 'om over voldoende flexibiliteit te beschikken om bestaande en nieuwe projecten snel te kunnen financieren als ze een directe impact hebben op de Rand'. Naast eigen maatregelen kan de minister met de middelen ook initiatieven van andere ministers steunen. Vlaamse entiteiten, lokale besturen, verenigingen en andere relevante partners kunnen ook projecten voorstellen. 'Ik geef de voorkeur aan projecten die niet volledig via het fonds worden gefinancierd. Cofinanciering is gewenst om het engagement van de betrokken partners te garanderen en op die manier een zo groot mogelijke hefboom te creëren.'

Als motivering voor het feit dat de minister de middelen van het Randfonds sinds de start in 2020 prioritair besteedde aan vergroening, onderwijs en taalstimulering verwijst Weyts naar de resultaten van recente onderzoeken van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (BRIO), data uit de Gemeente- en Stadsmonitor 2021 en het Cijferboek 2021 over de Vlaamse Rand, evenals naar het overleg met de 19 lokale besturen in de Vlaamse Rand en andere relevante partners. 'Hieruit blijkt dat het Nederlands in de Vlaamse Rand onder druk staat en dat er een grote behoefte is om de onderwijs-capaciteit te vergroten en de streek verder te vergroenen', stelt de minister.

Vergroening, onderwijs, taalstimulering

Het gros van de middelen werd tot dusver besteed aan vergroening. Verdeeld over 24 projecten werd in 2020 voor 1,75 miljoen euro subsidies uitgekeerd aan lokale besturen om meer toegankelijk groen te creëren. Linkebeek gebruikte het geld bijvoorbeeld om 7,4 ha groen in te richten en de habitat van de zeldzame vroedmeesterpad te versterken. In 2021 werden

komende stimulansen te geven.' Minister Weyts is overigens best tevreden over de werking van het Randfonds. 'Het blijkt goed te werken. Vanwege het flexibele karakter kunnen projecten snel gefinancierd worden en op die manier tegemoet komen aan de uitdagingen van de Vlaamse Rand.'

De andere partijen

Vlaams parlements lid **Peter Van Rompuy** (CD&V) vindt de oprichting van het Randfonds op zich een goede zaak. De versterking van het groene karakter en de steun voor taalstimulering en onderwijsprojecten vindt hij belangrijke prioriteiten. De Rand kampt echter met meer knelpunten. 'Het fonds moet een schakel worden in een geïntegreerde beleidsaanpak die de financiële draagkracht van gemeenten in de aanpak van de grootstedelijke problematiek verhoogt. We denken aan de stijgende mobiliteitsdruk, de internationalisering van de leerlingenpopulatie, integratie en het wegwerken van taalachterstand, betaalbaar wonen, welzijnsvoorzieningen en kinderopvang.'

Bij Open VLD pleit **Gweny De Vroe** om de middelen uit het fonds vooral in te zetten voor 'de uitdagingen waarmee de regio geconfronteerd wordt omwille van zijn geografische ligging rond Brussel. De Vlaamse Rand heeft groen, ruimte en werkgelegenheid. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een enorme reserve aan veelal jonge mensen die werk of groene ruimte zoeken.' De Vroe juicht de bestedingen voor groen en onderwijs toe, maar wijst erop dat het om een vestzak-broekzakoperatie gaat. 'Ze kunnen even goed direct uit de budgetten voor andere bevoegdheden komen zonder eerst langs het Randfonds te moeten passeren.'

Vlaams parlements lid **Katia Segers** (Vooruit) betwijfelt of de extra middelen doen waarvoor ze nodig zijn, met name het aanpakken van de grootstedelijke uitdagingen in de brede Rand rond Brussel. 'De middelen zijn voorbehouden voor de officiële Rand rond Brussel. Uit onderzoek van BRIO blijkt dat de gemeenten uit de brede Vlaamse Rand eveneens geconfronteerd worden met dezelfde grootstedelijke uitdagingen.' De middelen zijn volgens Segers te beperkt om echt het verschil te kunnen maken. Ze zouden moeten worden ingezet voor welzijn, inburgering, onderwijscapaciteit en kansarmoede. 'Het fonds lijkt wel een arbitrair potje geld waarmee Weyts Sinterklaas kan spelen.'

Gezien de achterstand op verschillende domeinen zoals onderwijs en welzijn vindt **An Moeren-**

hout (Groen) het positief dat er meer middelen naar de Vlaamse Rand gaan. Ze betreurt echter dat er een beleidskader met criteria ontbreekt voor de besteding van de middelen en de minister hierover zelf beslist. 'Het is positief dat hij middelen uittrekt voor onderwijs en meer groen. Waarom wordt er echter niet meer geïnvesteerd om de historische achterstand in de welzijnsvoorzieningen uit de Rand aan te pakken of in meer en beter openbaar vervoer?'

Klaas Sloomans (Vlaams Belang) bestempelt het Randfonds als 'een symbolische druppel op een hete plaat, een schaaamlampje om de onderfinanciering van de Rand te verdoezelen. Beter ware geweest om Halle-Vilvoorde te erkennen als centrumregio wat extra financiering zou betekenen voor de streek. Vandaag krijgen centrumsteden die met veel minder grootstedelijke problemen kampen zoals Sint-Niklaas of Turnhout uit het Gemeentefonds tot drie keer meer middelen van Vlaanderen dan de Vlaamse steden en gemeenten in de Rand.'

Kravaalbos (Asse)

DE Randfonds Wohin fließt das Geld?

Zu Beginn dieser Legislaturperiode beschloss die neue flämische Regierung, über einen Randfonds mehr Geld für den Vlaamse Rand auszugeben. Das ist eine gute Nachricht, denn seit mehreren Jahren fordern fast alle aus der Gegend mehr Geld für dieses schnell wachsende und sich verändernde Gebiet. Aber wer entscheidet über das Geld und wohin fließt es? Die Zahlen zeigen, dass das Geld bisher vor allem in mehr Grün, Bildung und Sprachförderung geflossen ist. Auch der für den Vlaamse Rand zuständige Minister Weyts (N-VA) stellt für das kommende Jahr Gelder für die regionale Entwicklung in Aussicht. Andere politische Parteien finden den Randfonds immer noch zu dürftig und kritisieren die unklaren Vergabekriterien.

'Noodplannen herbekijken'

VLAAMS-BRABANT Tijdens zijn jaarlijkse toespraak voor de provincieraad uitte provinciegouverneur van Vlaams-Brabant, Jan Spooen, op 20 oktober kritiek op de zwakheden in de noodplanningsprocedures die tijdens de coronacrisis aan het licht kwamen. 'Deze plannen zijn uitsluitend geënt op de verticale as federale regering-gouverneurs-burgemeesters waardoor er voor de regio's geen plaats is. Ze zijn ook bedoeld voor kortetermijnmaatregelen bij een acute ramp. Omwille van de grote omvang en diepe impact van de pandemie op de maatschappij moesten echter heuse beleidsbeslissingen worden genomen. Dit komt toe aan verkozen politici en niet aan gouverneurs.'

Ondanks de catastrofe voor de volksgezondheid en de economie had de coronacrisis volgens Spooen ook een aantal positieve aspecten. Zo mogen we trots zijn op de veerkracht en robuustheid waarmee lokale besturen de klappen opvingen. Naast de farma-industrie, die erin slaagde in ijtempo effectieve vaccins te ontwikkelen, legden vele andere bedrijven en instellingen de nodige creativiteit aan de dag om producten en diensten te blijven aanbieden. De dienstverlening in de provinciale instellingen leed niet onder het thuiswerk.

De gouverneur ging in zijn speech ook in op de klimaatopwarming die de provincie in juli confronteerde met

zware overstromingen. 'Uit een overleg tussen de provincie, gemeenten, waterbeheerders en hulpdiensten betrokken bij noodplanning blijkt dat de oplossingen gekend zijn, maar de realisatie van projecten om de problemen te verhelpen vaak vertraging oploopt door procedureslagen of een gebrekkige samenwerking tussen betrokken actoren.' Het overleg moet tegen eind dit jaar resulteren in een rapport dat de lokale knelpunten in kaart brengt en aanbevelingen doet om projecten sneller te realiseren.

Een van de topprioriteiten voor het komende werkjaar is de aanpak van het tekort aan manschappen in de Vlaams-Brabantse politiezones. 'De situatie is de voorbije drie jaren dermate verslechterd dat in een aantal politiezones de kritieke ondergrens is bereikt.' In Halle-Vilvoorde bedraagt het operationele tekort bij de lokale politie nu om en bij de 23%, in het arrondissement Leuven is dat 15%. In oktober 2020 startte in de Vlaams-Brabantse politieschool PIVO de kleinste klas ooit (18 aspirant-inspecteurs). In het kader van het actieplan 'Rekrutering en selectie voor de Vlaams-Brabantse politie' zal een eigen wervingscampagne worden gelanceerd, kandidaten beter voorbereid en begeleid worden en zal worden gestreefd naar een optimale korpscultuur om aangevoren agenten te behouden. - LH

Sterrenvriendjes

GRIMBERGEN Lies Waegeman uit Grimbergen schreef haar eerste kinderboek: Sterrenvriendjes. Inspiratie vond ze bij haar twee kleinkinderen. De auteur beschrijft hoe het eenzame meisje Esther, dat hoog in een notenboom zit, een wens doet die in vervulling gaat. Haar sterrenvriendje Aster komt voor een dag naar de aarde om met haar te spelen, in het bijzijn van Roestje, haar brave rosse kat. Esther leert zo haar trouwe, beschermende sterrenvriend voor het leven kennen.

Het is een spannend voorleesboekje voor kleuters en peuters, eenvoudig in rijmen geschreven. Ook de eerste lezertjes vinden er hun gading in. De auteur heeft het boekje zelf geïllustreerd. Waegeman werkt halftijds als creatief therapeute. Haar teken- en schildertalent komt volledig tot zijn recht in de vele illustraties in aquarelverf. De kleurrijke illustraties spreken voor zich en geven het kinderboekje extra cachet. De schrijfster publiceert Sterrenvriendjes in eigen beheer. Het kost 15 euro en het kan bij haar worden besteld en bij haar thuis afgehaald. - GH

lieswaegeman@hotmail.com

Videowedstrijd Nederlands oefenen

VLAANDEREN De winnaars van de videowedstrijd over 'Nederlands oefenen op een originele manier' zijn bekend gemaakt. Het Agentschap Integratie en Inburgering, IN-Gent, Atlas, vzw 'de Rand' en het Huis van het Nederlands Brussel organiseerden de wedstrijd tijdens de Week van het Nederlands begin oktober. 'We vroegen anderstaligen om in een zelfgemaakt filmpje te tonen hoe ze Nederlands oefenen. Zo kunnen anderen zien dat Nederlands oefenen leuk is', vertelt Karen Stals van vzw 'de Rand'. 'De jury selecteerde uit de 30 filmpjes van meer dan 100 mensen drie winnaars op basis van originaliteit, creativiteit en de manier waarop de deelnemers Nederlands oefenen.' Een klas van CVO Lethas uit Brussel, de Brugse Spraakmakers en de buddywerking van de Wetterse Brugwacht vielen in de prijzen. Zij mogen samen gratis op museumbezoek of een workshop volgen uit het aanbod van Avansa. Alle inzendingen zijn te bekijken op www.nederlandoefenen.be/wedstrijd of via het Youtubekanaal Nederlands oefenen. - TD

Zennevallei hergist

VLAAMSE RAND Halle, Sint-Pieters-Leeuw en Beersel willen, samen met de Vlaamse overheid, de regio van de Zennevallei nieuw leven inblazen onder de noemer *Zennevallei hergist*. 'Het gaat hier opnieuw gisten, net als onze lambiek, kriek en geuze', zegt minister van de Vlaamse Rand Ben Weyts (N-VA). 'Al te lang heeft de Zennevallei als identiteit en als concept in een verdoken hoekje gezeten terwijl andere regio's, zoals het Pajottenland, succesvol in de markt werden gezet. Nu is het de beurt aan de Zennevallei. We investeren met vereende krachten in het economisch, ecologisch, toeristisch en cultureel potentieel van deze mooie regio.' 'Een van de nieuwe initiatieven is een Triënnale, een driejaarlijks feest dat de troeven van de Zennevallei in de kijker zal zetten', vertelt Hugo Vandaele (CD&V), burgemeester van Beersel. Ook de Zenne zal een bijzondere rol krijgen in het hele project. 'De natuurlijke ader ligt er op verschillende plaatsen eerder verstopt bij. Via een Zennepad, zachte recreatie zoals klimmen en kajakken, de opwaardering van nabijgelegen bedrijventerreinen en de wisselwerking met brouwerijen willen we de rivier de aandacht geven die hij verdient.' - TD

De menselijke zoo

TERVUREN Het Africamuseum in Tervuren pakt uit met een bijzondere tentoonstelling. *Mensentuin* focust op het fenomeen van mensen als levende tentoonstellingsobjecten. 'De bezoeker krijgt er een brede kijk op de omvang van het fenomeen van de menselijke zoo: de koloniale tentoonstellingen trokken in totaal meer dan anderhalf miljard bezoekers, en alles samen waren er bijna vijfendertigduizend *figuranten* van over de hele wereld bij betrokken', vertelt Maarten Couttenier, commissaris van de tentoonstelling. 'Het Africamuseum wil laten zien hoe mensen tegelijk propaganda-instrumenten, wetenschappelijke studieobjecten en bronnen van vermaak waren. Het gaat om een zwarte bladzijde uit de Europese geschiedenis, waar ook het Africamuseum heeft aan meegewerkt. 125 jaar geleden vond hier een koloniale tentoonstelling plaats met een Congolese mensentuin. De expo is dus ook een mea culpa. Tegelijk willen we met de tentoonstelling een bijdrage leveren aan het debat over hedendaags racisme.' - TD

i Mensentuin loopt in het Africamuseum Tervuren tot 6 maart 2022.
Meer info op www.africamuseum.be

Grimbergen doet vanaf 2022 een beroep op Incovo voor de strijd tegen sluikstorten en het beheer van het recyclagepark. • Na een jaar van wegenwerken is de Wolvertemsesteenweg in **Grimbergen** opnieuw geopend voor het verkeer. • De parking met 150 plaatsen aan de metrohalte **Kraainem** wordt voorlopig niet uitgebreid tot 750 plaatsen wegens geen milieuvergunning. • Hotel Campanille aan de Excelsiorlaan in **Zaventem** liep vorige maand zware brandschade op. Het hotel staat leeg omwille van renovatiewerken. Het parket Halle-Vilvoorde bevestigde dat de brand is aangestoken. • De jeugdraad van **Overijse** vraagt aan het gemeentebestuur om in de nieuwe nog te bouwen Markthal ruimte te voorzien voor een jeugdhuis en een fuifzaal. • De blauwe zone en bewonerskaarten in **Merchtem** worden na nieuwjaar afgeschaft. In zowat het hele centrum geldt vanaf dan een 60-minuten-parkeerregel. • In **Vilvoorde** is op het kruispunt van de Radiatorenstraat en de Jan Frans Willemsstraat een SAVE-herdenkingsbord onthuld voor de 12-jarige Merel De Prins, die zes jaar geleden overleed nadat ze door een roekeloze chauffeur was aangereden. • Na de herinrichting van het Heldenplein in **Vilvoorde** tot een kruispunt zal het kunstwerk van het boerenpaard naar het plein voor de kerker verhuizen. • **Vilvoorde** heeft voor het eerst twee nieuwe troostplekken in gebruik genomen: aan de Rondeweg, vlakbij het Tuchthuis, en in het parkje van de voormalige kleuterschool 't Abeeltje. • Het gloednieuwe gemeentehuis City Hall in **Wezembeek-Oppem** is zo goed als klaar en zal binnenkort alle gemeentediensten huisvesten. • Op de Asphaltcosite in **Asse** is de symbolische eerste steen

gelegd van het nieuwe hoofdcommissariaat van de politiezone **Asse, Merchtem, Opwijk, Wemmel**. • De provincie Vlaams-Brabant heeft samen met Vlaanderen en de Europese Unie een coronaherstelfonds opgericht. Verenigingen kunnen hun project indienen tot en met maandag 21 februari 2022. Dat kan gaan van de uitbreiding van trage wegen, de ontwikkeling van lokale voedselstrategieën, de opstart van een volkstuin tot projecten om eenzaamheid tegen te gaan. De steun kan oplopen tot maximum 65% van de kosten van het project. • In **Sint-Pieters-Leeuw** kreeg voormalig burgemeester Luc Deconinck de titel van ereburgemeester. Hij was burgemeester van 2013 tot 2020. • In **Sint-Pieters-Leeuw** opende aan de Bergensesteenweg een nieuwe winkel van Kringwinkel ViTēs. • In **Vlezenbeek** moeten aarden dammen bescherming bieden tegen water- en modderoverlast ter hoogte van de Postweg. • In elke horecazaak in de Zennevallei moet binnenkort minstens één Nederlandstalig personeelslid aanwezig zijn. De gemeenten **Beersel, Halle** en **Sint-Pieters-Leeuw** passen daarvoor het gezamenlijk horecareglement aan om de veiligheid te verhogen. Zo moet het Nederlandstalige personeelslid in geval van nood kunnen communiceren met de hulpdiensten. De horecazaken zullen een register moeten bijhouden waarin staat welk personeelslid Nederlandstalig is. • Bij de fusie in 1977 van de gemeenten **Dilbeek, Groot-Bijgaarden, Itterbeek, Schepdaal, Sint-Martens-Bodegem** en **Sint-Ulriks-Kapelle** werden niet alle dubbele straatnamen weg-gewerkt. In totaal gaat het om twaalf straten in Groot-Dilbeek, zoals bijvoorbeeld de Oudstrijdersstraat in Schepdaal en in Dilbeek. De gemeente gaat nu telkens één van de dubbele straatnamen een nieuwe naam geven. • Voormalig beiaardier van **Grimbergen** Rien Aarssen is op 78-jarige leeftijd overleden. • De Werkvennootschap zal de Welriekende dreef in **Hoeilaart** en de oprit naar de Ring voor minstens een jaar afsluiten omwille van werken aan de voetgangerstunnel. • De eerste lijnszone Druivenstreek opent voor de boosterprik twee nieuwe vaccinatiecentra: een op de voormalige site van het testcentrum in **Tervuren** en een aan de Groenstraat in het centrum van **Zaventem**. • De oprit van de A12 aan de Plantentuin in **Meise** wordt vanaf 6 december voor drie maanden afgesloten. • JH

Werken luchthaventram starten eind 2023

ZAVENTEM De Werkvennootschap van de Vlaamse overheid heeft een vergunning aangevraagd voor de eerste werken aan het traject van de nieuwe luchthaventram tussen Brussel-Noord en Brussels Airport in Zaventem. De lijn is een verlenging van de Brusselse tramlijn 62, die nu stopt aan de NAVO. 'We hebben onlangs de vergunning aangevraagd voor het gedeelte op het Brussels grondgebied, tussen het NAVO-hoofdkwartier en de grens met Vlaanderen', legt Marijn Struyf, woordvoerder van de Werkvennootschap, uit. 'Het plan is om volgend jaar de vergunningsaanvraag voor het deel op het Vlaams grondgebied te doen. Dan zouden we, als alles volgens plan verloopt, eind 2023 met de werken moeten kunnen starten. De werken zullen om en bij de vier jaar duren. De luchthaventram moet je snel van Brussel naar Zaventem brengen en ook de bedrijventerreinen in de regio Diegem-Zaventem beter bereikbaar maken.' • TD

Van kabas tot rugzak

BRUSSEL In gemeenschapscentrum De Markten in het centrum van Brussel loopt tot eind januari de tentoonstelling *Van kabas tot rugzak* over het Nederlandstalig onderwijs in onze hoofdstad. 'De geschiedenis van de positie van het Nederlands als onderwijstaal is er één van ups en downs', vertelt Steph Feremans, directeur van het Archief en Museum voor het Vlaams Leven in Brussel (AMVB), dat de expo uitwerkte. 'Tussen nu en 1822 zijn er tijden geweest dat naar school gaan in het Nederlands in Brussel nauwelijks kon. In 1914 waren er bijvoorbeeld in heel Brussel nog amper zes klassen in het lager onderwijs. Nu zitten bijna 50.000 leerlingen in het Nederlandstalig basis- en middelbaar onderwijs in Brussel.' De expo vertelt de boeiende geschiedenis van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel aan de hand van beelden, tekst en voorwerpen en is ook een aanrader voor jonge bezoekers. 'Ze kunnen op een interactieve manier het schoollopen doorheen de tijd beleven.' • TD

i Van kabas tot rugzak loopt tot 28 januari 2022 in GC De Markten, Oude Graanmarkt 5, 1000 Brussel. Meer info op www.amvb.be

Reeën almaar zeldzamer in Zoniënwoud

VLAAMSE RAND Het aantal reeën in het Zoniënwoud blijft dalen. Dat blijkt uit cijfers van de vzw Wildlife and Man, waarin DEMNA, een studiedienst van het Waals Gewest en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) samenwerken. De daling van het aantal reeën in het Zoniënwoud is al aan de gang sinds 2014. Uit de recentste tellingen blijkt dat de zogenoemde kilometerindex dit jaar 0,5 ree per kilometer bedraagt. Tussen 2008, bij de start van de metingen, en 2013 was dat nog 1 ree per kilometer. 'De daling kan het gevolg zijn van de recreatiedruk, dalende geboortecijfers, stijgende sterftecijfers en de aanwezigheid van everzwijnen in het woud', klinkt het bij de bosbouwdiensten. 'Verder onderzoek zal bepalen welke maatregelen nodig zijn om de dalende tendens om te buigen.' • TD

Hoe Nederlands leren je leefwereld vergroot

Wat mag iemand verwachten die aan een traject Nederlands als tweede taal (NT2) begint? We vroegen een medewerker van het Agentschap Inburgering en Integratie en een cursiste NT2 naar hun ervaringen. Er zijn studiemogelijkheden op ieders maat, maar motivatie is belangrijk.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Joanna De Bie

Als je de taal van het land waar je bent niet spreekt, ben je niets', zegt Fatiha Essakhi Lall. Ze is een Vilvoordse van Marokkaanse afkomst die sinds 2010 taal-cursussen en andere opleidingen volgt bij Ligo, het Centrum voor Basiseducatie Halle-Vilvoorde. De eerste twee jaar volgde Fatiha les, nadien combineert ze haar cursus Nederlands met haar werk. Essakhi Lall is een schoolvoorbeeld van iemand voor wie taal een hele wereld opende. Ze heeft een dochter en een zoon, maar leefde vroeger heel geïsoleerd. 'Ik kende Berbers en Arabisch, maar geen Nederlands of Frans. De gemeente heette me welkom, maar het OCMW zei dat ik als 'artikel 60' (iemand die in aanmerking komt voor sociale tewerkstelling) Nederlands moest leren. Terwijl ik dacht dat er alleen maar een lagere en middelbare school bestond, en dat het voor mij dus te laat was om Nederlands te leren.'

Mensen leren kennen

Essakhi Lall begon van nul. Ze kende geen Nederlands en kon ook ons Latijns schrift niet lezen of schrijven. 'In het begin was dat moeilijk, maar ik had heel goede leerkrachten. Uiteindelijk heeft het mijn leven veranderd. Ik kan nu contact leggen met andere mensen, mijn kinderen begeleiden bij hun huiswerk, een afspraak maken met de tandarts, de klok lezen, de uren van de bus ontcijferen, betalingen doen bij de bank,...'

Ondertussen doet ze al een aantal jaren poetswerk, momenteel voor de stad Vilvoorde. Maar als het even kan, zou ze op termijn graag ander werk doen. 'Ik kan nu vlot babbelen met de collega's, maar ik zou ook graag willen schrijven. Daarom

volg ik twee avonden per week een cursus lezen en schrijven. Ik heb ondertussen ook rekenen gevolgd. Ik volg een cursus voor mijn rijbewijs en ik leer met de computer werken.' Als ambassadeur van Ligo moedigt ze andere mensen aan om cursussen te volgen. 'Veel mensen durven de stap niet zetten omdat ze niet weten hoe aangenaam het is op school. Ik heb er al veel mensen leren kennen.'

Motivatie is belangrijk

Joanna De Bie zorgt ervoor dat mensen in de juiste opleiding NT2 terecht komen. Bij het Agentschap Inburgering en Integratie (AgII) zorgt zij voor de intakegesprekken van de cursisten. De Bie werkt al zes jaar voor het Agentschap. Als Poolse, die achttien jaar in België woont, was ze ooit zelf inburgeraar. 'Ik weet hoe het is om de taal niet te spreken. Ik werkte eerder als tolk en nu probeer ik al zes jaar mensen te helpen en te motiveren om Nederlands te leren. Naast het feit dat je als klant een cursus op maat van jouw capaciteiten, scholing en agenda krijgt, is vooral je motivatie belangrijk om te slagen.'

Het Agentschap Inburgering en Integratie heeft verschillende contactpunten in Vlaams-Brabant en de rest van Vlaanderen. Volwassenen die Nederlands als tweede taal willen volgen, kunnen bij het Agentschap terecht om zich naar de juiste cursus te laten oriënteren. In Brussel organiseert het Huis van het Nederlands de cursussen. De Bie: 'In het algemeen gaat het om de verplichte inburgeraars die van buiten Europa naar Vlaanderen komen en naast een praktische maatschappelijke oriëntatie over het leven in België ook een NT2-cursus moeten volgen. Zij

krijgen een oproepingsbrief van ons. Je hebt ook mensen die door de VDAB verplicht worden om NT2 te volgen, mensen die worden doorverwezen door het OCMW of een gemeente, of recht-hebbers uit de EU die zich spontaan melden omdat ze onze folders hebben gezien, naar de info-sessies zijn geweest of die van ons horen door mond-aan-mondreclame.'

Dan worden de mensen gescreend. 'We peilen naar de kennis van de moedertaal, en van eventuele andere talen. We gaan na of mensen gealfabetiseerd, niet-gealfabetiseerd of anders gealfabetiseerd zijn, welke diploma's ze hebben. Of ze werken of niet, en of ze overdag beschikbaar zijn voor een intensieve cursus of eerder voor een avondcursus van bijvoorbeeld twee keer drie uur per week. Kent iemand al wat Nederlands, dan komt er een taaltest bij te pas om het niveau te bepalen. Voor wie niet hoger geschoold is, gebruiken we ook een logica test.' Er zijn verschillende taalniveaus die behaald kunnen worden in een Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO) met een verkorte cursus van 80 uren, de meest gebruikte cursus van 120 uren en een verlengd traject van 180 uren. Of bij Ligo, dat meer gericht is op mensen die langere cursussen (240 uur) nodig hebben omdat ze nog geen scholing kregen in hun land, iets trager werken, of ons schrift nog moeten leren schrijven en lezen.

i Meer info via www.ligo.be/hallevilvoorde en www.integratie-inburgering.be. Infodagen Nederlands leren zijn opnieuw gepland in januari en begin februari, voor de exacte data check je www.infonl.be of bel je 0800 123 00.

De klank van Radio Rand

Als kleine jongen droomde Bernard Bosch (58) ervan om radio te maken. Later kwam daar zijn engagement bij voor het Vlaams cultureel leven in Brussel en de Rand. Samen resulteerde dat in Radio Rand, 'de klank van het Pajottenland'. De nieuwe radiozender is sinds begin oktober in de ether.

TEKST Anne Peeters • FOTO Filip Claessens

Radio Rand wil het sociaal-culturele weefsel in het Pajottenland versterken. Is dat nodig?

'Veel mensen wonen in de Rand, maar werken in de grootstad. De betrokkenheid bij het gemeenschapsleven in hun woonplaats verdwijnt beetje bij beetje. Een spijtige zaak. Ik ben jarenlang in het sociaal-cultureel leven actief geweest in gemeenschapscentrum De Kroon in Sint-Agatha-Berchem. We hebben daar vele jaren ingezet op het versterken van het sociaal weefsel, op mensen bij elkaar brengen. Dat was voornamelijk gericht op de Vlamingen in Brussel, of de mensen die de Vlaamse taal met zich meedragen. Dat wil ik ook hier in de westrand stimuleren: mensen uit hun kot krijgen om die gemeenschap te vormen. Hen interesseren voor wat er rond hen gebeurt. Ik heb het gevoel dat we dat aan het verliezen zijn. Met Radio Rand kunnen we tussen de 150.000 en 200.000 mensen bereiken. Wij kunnen ontvangen worden in Asse, Ternat, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Gooik en Lennik, maar de radiogolven stoppen daar niet. Die zes gemeenten zijn onze *harde kern*, maar je kan ons beluisteren in het hele Pajottenland.'

EN The sound of Radio Rand

When he was a young boy, Bernard Bosch (58) used to dream about making radio broadcasts. Later on he became involved in Flemish cultural activities in Brussels and the Rand. All of these interests combined led to the creation of Radio Rand, 'the sound of the Pajottenland'. The new radio station has been on the air, since early October. 'Radio Rand was launched for two reasons. First of all, we were eager to give the people in the Pajottenland region a forum where they can get in touch with each other.

We wanted the radio to be used by associations and so on to publicise their activities, while serving as a showcase for local talent. The idea is to develop a sense of community. The radio station is also intended to be the radio of the people themselves, the radio of the community. The station will provide support to both smaller associations and the larger cultural establishments in the region. We are also very keen on putting Pajottenland back on the map, after being somewhat neglected in recent times.'

Is radio een goed medium om een gemeenschap te vormen? Kenden de vrije radio's hun successen niet vooral in de jaren 80 en 90? Is radio niet vervangen door de sociale media?

'Er bestaan inderdaad een hele reeks vrije radio's met een jaren 80 profiel: leuke muziek draaien en reclame-inkomsten binnenhalen. Dat is niet wat wij doen. Wij willen iets betekenen in ons zendgebied. Uiteraard heb je adverteerders nodig om te overleven, maar wij willen méér. Wij willen de referentie zijn in het Pajottenland, met heel veel lokaal nieuws, zodat mensen voelen *dit is ónze radio*. De radio waar ze naar luisteren in de auto op weg naar hun werk, omdat ze op die

'Wij willen radio maken voor de gemeenschap, de mensen uit hun kot halen en elkaar laten ontmoeten. Dat gaat dan zowel over kleinere verenigingen als over de grotere cultuurhuizen uit onze streek.'

manier alles te weten komen over wat er leeft in hun streek. Is dat jaren 80? Als ik met de mensen praat, van politieker tot gewone burger, merk ik dat daar toch een grote behoefte aan is.'

Hoe wil je dat in de praktijk doen?

'Eerst en vooral willen wij aanwezig zijn waar de mensen zijn. Wanneer er in ons zendgebied grote evenementen doorgaan, dan willen we daar bij zijn met live radio. Daarnaast brengen we elke werkdag tussen vier en zes ons programma *Studio Pajot* met regionaal nieuws. Dat is meer dan wat nieuwtjes lezen. We hebben twee mensen die ter plaatse reportages draaien. Voorlopig twee, maar

nieuwe vrijwilligers zijn altijd welkom. We zijn een kleine vzw met heel wat kosten. We hebben een fantastische studio met drie zendlocaties omdat we drie frequenties hebben. Dan moet je ook drie zendmasten en drie antennes hebben. Dat is een behoorlijke investering. Het budget om mensen te betalen, is dus beperkt. Dat maakt het een moeilijke oefening. Gelukkig merken we dat ons project de mensen aanspreekt, niet alleen om te luisteren, maar ook om actief mee te werken. Mensen engageren zich voor een aantal uren per week. Natuurlijk bewaken we dat alles inhoudelijk sterk blijft. Onze hoofdredacteur van het regionale nieuws is bijvoorbeeld een oudgediende van Radio 2 Vlaams-Brabant. Zijn veertig jaar ervaring is een enorme meerwaarde. Hij kent het klappen van de zweep, weet hoe een redactie werkt. Het klinkt misschien ambitieus, maar wij willen voor het Pajottenland een verbeterde Radio 2 zijn. Fijnmaziger, betrokken op deze regio. Onze baseline is niet voor niks *Radio Rand, de klank van het Pajottenland*. We zijn allemaal zelf van de streek en willen het Nederlandstalige karakter graag promoten. Je voelt de verfransing stilaan toenemen, maar als je die mensen mee kunt betrekken bij het Nederlandstalige culturele leven, integreren in de Vlaamse gemeenschap, dan kan je dat enkel maar positief noemen.'

Drie zenders, drie locaties, een studio, een eigen redactie, medewerkers: radio maken, is niet goedkoop. Hoe financiert je dat?

'Hier zit geen financiële groep achter, het budget komt volledig van mezelf. Ik beschouw mezelf als *voorfinancier*, en uiteraard wil ik een stuk recupereren, maar het is nooit de bedoeling geweest om hier rijk van te worden. Ik heb een baan waar ik goed mijn boterham mee verdien, de radio is een uit de hand gelopen hobby en een flinke portie idealisme. Ik heb mij altijd geëngageerd in de sociaal-culturele wereld, dat is een deel van wie

ik ben en wat ik met mijn leven wil doen. Nu doe ik dat via de radio.'

Vanwaar die grote interesse in het medium radio?

'Dat is een lang verhaal. Als kleine jongen van zes, zeven jaar was ik al gefascineerd door radio. Van mijn grootmoeder kreeg ik na veel zeuren een transistorradiootje cadeau. De wereld ging open. Ik was meteen fan van Radio Mi Amigo, toen dé vrije radio van Vlaanderen. Een illegale piratenzender, maar ze maakten radio die dicht bij de mensen stond. Radio werd een soort persoonlijke vriend en heeft me nooit meer losgelaten. Op mijn zeventiende ben ik zelf radio beginnen maken bij Radio Ring in Dilbeek, begin jaren 80. Fantastische tijd, maar beroepsmatig ben ik in een totaal andere wereld terecht gekomen, die van verzekeringen en financiën. Radio maken was even niet meer aan de orde, maar het bleef wel sluimeren. Ik wist dat ik ooit opnieuw radio zou maken, dat ik zelf een eigen vrije radio zou oprichten om aan de mensen te tonen hoe je radio kan maken voor een eigen gemeenschap. In 2000 probeerde ik, samen met een vriend, een Brusselse radio voor de Vlaamse gemeenschap in onze hoofdstad op te starten. Achteraf besepte ik dat we in Brussel nooit aan de bak zouden komen omdat Bruzz daar al zit. Ik woon ondertussen ook niet meer in Brussel, ik ben uitgeweken naar de Rand, naar Asse. Dus moest ik het hier maar eens proberen? Drie jaar geleden werd in Vlaanderen een nieuwe erkenningsronde voor een eigen frequentie gehouden. Daarop hebben we ons ingeschreven, maar de erkenning ging naar een andere vzw, wij kregen er geen. Volgens ons waren er procedurefouten gemaakt. We trokken naar de Raad van State en die stelde ons in het gelijk, zodat we nu, tweeënhalve jaar later, eindelijk kunnen starten. Een verhaal van lange adem, maar beslist de moeite waard.'

Regine Veulemans en Eric Roeland

Kim Van Achter en Alban Quesnel

Burgers leggen groene verbindingen aan

De provincie Vlaams-Brabant, het Agentschap voor Natuur & Bos, Natuurpunt en verschillende Regionale Landschappen willen op termijn een heus nationaal park Brabantse Wouden verwezenlijken dat het Hallerbos verbindt met het Meerdaalwoud.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Een prima initiatief dat de biodiversiteit en de leefbaarheid in de Rand ten goede komt. Maar er zit een wel heel bijzonder aspect aan dit verhaal dat de naam Plan Boommarker kreeg. Nogal wat burgers in de zuidelijke Rand zetten mee hun schouders onder de realisatie van dit project door in hun tuin of op hun land voor ecologische verbindingen te zorgen, en dat is zelden gezien.

Doe het zelf

Regine Veulemans en Eric Roeland uit Halle kregen in februari 2018 een *Zilveren Boommarker*

voor hun bijdrage in de vorm van een schapenweide, fruitbomen en een poel. We gingen een kijkje nemen en zien dat alles er zes jaar na de start nog zeer natuurlijk bijligt, daar aan de noordwestelijke rand van het Lembeekbos. Veel idyllischer ga je de omgeving van hun knap gerestaureerde woning niet vinden, zo op het einde van een doodlopend veldwegeltje. Zowel de woning als de moes- en siertuin, de schapenweide en de boomgaard lijken weggelopen uit een oude Vlaamse schilderij. Middenin ligt de deels met struiken begroeide poel. Beide bewoners zijn praktisch aangelegd en doen

zowat alles zelf. Brood bakken? Check. Zelfgekweekte groenten klaarmaken? Check. Fruit uit de boomgaard verwerken? Check. Mankementen aan het huis herstellen? Check. De kwaliteit van de productieve moestuin druipt ervan af, met zijn door kasseistenen afgeboord dolomietpadje dat de uiterste noordzijde van de tuin verbindt met de composthoop.

'Het waren de mensen van het Regionaal Landschap Pajotteland & Zennevallei die ons vertelden over het Plan Boommarker', herinnert Veulemans zich. 'We vonden het een fijn project en stilaan werd onze bijdrage steeds concreter. Tot we er in 2018 die Zilveren Boommarker voor kregen. Het project zelf bracht ons trouwens in contact met heel wat geïnteresseerden. Dat gaf een fijn gevoel.' De klimaatverandering speelt een steeds prominentere rol in de regio. Navraag bij mensen uit de buurt leert dat erosie een steeds groter probleem vormt. Met de toenemende buien stroomt vruchtbare grond van de tamelijk steile akkerhellingen. Wegen slibben regelmatig

dicht door de modder die van de velden komt. Er zijn op dit ogenblik weinig initiatieven om het tij te keren. Eén van de doelstellingen van het Plan Bommarter is te zorgen voor goede ecologische verbindingen tussen de vele deelgebieden in de wijde omgeving van het Hallerbos. Die bestaan veelal uit het aanplanten van hagen en houtkanten die ook de erosie gedeeltelijk tegenhouden.

Stukjes groen verbinden

Van erosie hebben Kim Van Achter en Alban Quesnel geen last in hun meer vlakke, golvende omgeving van de Broekvallei in Halle. Zij wonnen in 2016 de *Zilveren Boommarter* voor hun bijdrage aan het aaneensluiten van verschillende stukjes groen. Die bestond vooral uit het aanplanten van hagen en houtkanten, de aanleg van een lange takkenril en het plaatsen van een nestkast voor een steenuil die intussen al enkele jaren wordt gebruikt. De eerste contacten kwamen er via een buurman en Natuurpunt. De aanplantingen gebeurden in samenwerking met het Regionaal Landschap. Op de weide verblijven twee asielpaarden, die hier de tijd van hun leven hebben.

Een aantal burgers in de zuidelijke Rand leggen ecologische verbindingen aan om tot een groter groen geheel te komen.

Aan de overkant van de voetweg, die dwars door hun eigendom loopt, hebben ze een grasland ingericht met een indrukwekkende takkenril, hagen en houtkanten. De alom bekende Sint-Veroonsprocessie komt hier voorbij, alsook nogal wat wandelaars die het tracé terugvinden op hun wandelkaart van het Plan Boommarter.

'Wij zijn allebei computermensen die de voorbije maanden veel thuis hebben gewerkt, en dat bevalt ons', vertelt Van Achter, terwijl haar man, afkomstig van de Franse Opaalkust, aandachtig meeluistert. Hij vindt Nederlands spreken moeilijk, maar begrijpt ons gesprek volledig. 'Elk moment naast het werk willen we buiten spenderen en zo genieten we van onze moes- en siertuin. We zijn fier dat we ons kleine steentje kunnen bijdragen aan de ecologische verbindingen van het grotere Plan Boommarter. Ik hoop dat dit bijzondere dier zijn weg vindt naar de regio. Dat zou pas een bekroning zijn. We moeten wel opletten om niet alles te bebossen. De afwisseling met grasland en akkers is van groot belang voor een ecologisch evenwicht.'

Joris Hintjens begon zijn carrière als freelance journalist. 15 jaar lang maakte hij reportages voor zowat alle tijdschriften, kranten en tv-stations die Vlaanderen rijk is. Voor *RandKrant* schrijft hij afwisselend met Dirk Volckaerts, Fatima Ualgasi en Tom Serkeyn de column *mijngedacht*.

De drank die spreekt

Meeestal deed ze er het zwijgen toe, de waardin van de stamkroeg. Ze liet de conversatie aan haar gasten. Maar nu moest ze wel.

'Allez mannekes, niet binnen zonder eerst dat broebeltje op uwen telefoon te tonen, hé!' De meeste gasten deden het gewoon omdat ze het leven van de oude dame niet moeilijker wilde maken dan het al was en toonden zonder morren de QR-code op hun smartfoon.

Ze keek ernaar, zonder te weten waarnaar ze keek, en zei dat het goed was. De dokwerker in houthakkershemd hield wel van een grapje en googled snel 'Jackson Pollock' en toonde een afbeelding.

'Ah, die van u is in kleur? Is dat wel juist?', vroeg de waardin verbaasd. 'Ik heb extra betaald voor een mooiere', loog de dokwerker, en hij mocht ook binnen.

'Binnen zes maanden is ze specialist in abstracte kunststromingen.' De socioloog-beany-drager zag de humor er wel van in, maar stelde zich toch de vraag of dit wel verantwoord was.

'Maak u geen zorgen, ik ben dubbelbespoten', zei de dokwerker. 'Ik moest wel, anders mag ik thuis niet meer binnen. Die van ons kan ik niet beduvelen met een Pollock of een Mondriaan.'

Van achter zijn krant mompelde de lerenvestdrager met vettig kapsel iets over individuele vrijheid, Bill Gates en Soros, en wereldheerschappij, maar zoals gewoonlijk besteedden de andere stamgasten niet veel aandacht aan zijn gewauwel. Toen hij wilde opstaan voor een plaspauze corrigeerde de waardin hem kordaat. 'Elaba! Masker opzetten voor ge rondwandelt.' Ze kende de regels. Haar zoon had ze de avond ervoor allemaal nog eens op een bierkaartje voor haar uitgeschreven. Ze had het naast haar kassa gelegd ter consultatie.

Het gesprek aan de toog kabellede verder.

Er werd over niets anders meer gesproken. Van 'alle ongevaccineerden tegen de muur', tot 'mijn lijf, mijn keuze' en 'coronapas = gele davidster', het hele spectrum kwam aan bod. Ik verbaasde mij erover dat het gesprek redelijk beschaafd werd gevoerd. Uit respect voor de waardin vermeden de meesten hun stem te verheffen, dat was zeker, maar er was iets meer. Plots begreep ik dat de gasten niet trachtten *elkaar* te overtuigen, maar in de eerste plaats zichzelf te overtuigen van de logica van hun eigen betoog. Daaruit kon ik besluiten dat niet iedereen even zeker was en stiekem toch twijfelde aan zijn eigen standpunt en eigenlijk tegen zichzelf zat te praten zonder echt te luisteren naar wat de anderen meenden te weten.

Over één ding was iedereen het eens: Het is allemaal de schuld van het kapitaal. 'En van de Chinezen', voegde een stem van achter de krant er nog aan toe. Ik zeg niet wie het was, ik heb hem (of haar) anonimiteit beloofd.

Nadat alle standpunten toegelicht waren, verschoof de discussie naar wat er nu gebeuren moest, want er was nog een tweede zaak die iedereen beaamde: dat het nu lang genoeg heeft geduurd.

'Revolutie', wist de getaoëerde dokwerker stellig, de linkervuist opgeheven, en in de rechterhand zijn schuddende pint. 'Anders is het binnen vijf jaar weer iets anders dat om zeep wordt geholpen.'

Krantenman kwam half spottend tussenbeide. 'Ja, en allemaal naar de nieuwe goelag om met schupkes de dijken te verhogen tegen de stijgende zeespiegel.' De revolutionair wist niet of hij werd gesteund of bespot.

Maar Beany-man verraste mij nog het meest. 'Het maakt allemaal niks uit, het is toch al naar de wuppe.'

Ik had in hem nooit een defaitist gezien. Misschien was het de drank die sprak.

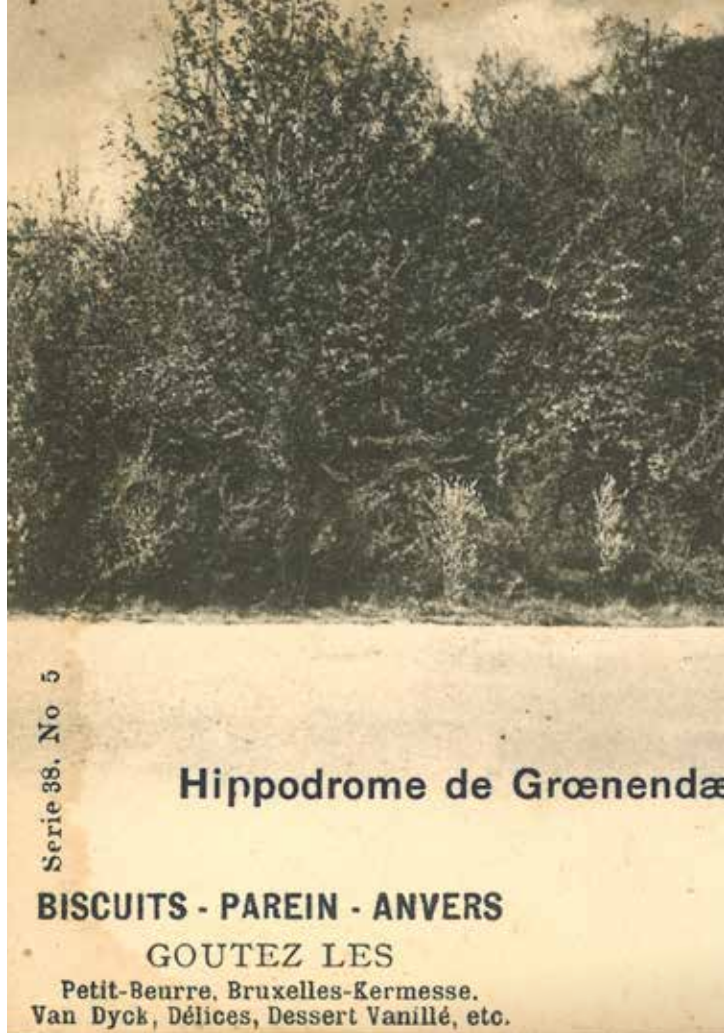
TEKST Joris Hintjens • FOTO Filip Claessens

Dromen over hippodromen

In galop rond de stad

Tijdens de Belle Epoque waren de paardenrennen een favoriet tijdverdrijf voor rijke Brusselaars. Heel wat paarden zetten hun beste beentje voor op de vele renbanen rond de stad. En al maakte de middenklasse de rensport een tweede keer groot, haar val aan het eind van de vorige eeuw was diep. Voor wie goed kijkt, blijft dit verleden nog een stukje doorleven.

TEKST Koen Demarsin • FOTO Filip Claessens

Met borst en baard vooruit, en met zilveren kepie op het hoofd, marcheert de koning door het beeld. In zijn spoor volgt een schare hooggeplaatste heren in uniform of in kostuum met buishoed op het hoofd. De zon staat hoog en de schaduwen zijn hard en kort. Ze doet de zilveren knopen en de sabels blinken in haar felle licht. *L'arrivée du roi*. Het is een beeld dat verwachting schept. Er staat iets te gebeuren, maar wat precies? Dat staat niet afgebeeld. Alleen de titel bij de foto vult de leegte: *Hippodrome de Groenendael*. Waarschijnlijk staan er nog heel wat mensen buiten beeld. Deftige burgers of jockeys met hun paarden staan te wachten tot Leopold II in zijn loge plaatsneemt. Dan kan het spel beginnen, niet alleen dat van de paarden, maar ook dat van zien en gezien worden op een zomerse julidag in 1889, toen op 22 juli de renbaan werd ingehuldigd.

Ontmoetingsplaats voor de rijken

De renbaan mocht ook gezien worden. Met zijn omtrek van 2,6 km en een rechte loop piste stak het de renbaan van Oostende voorbij. Voor de aanleg moesten de oude Hakendreef en Stakendreef doorheen het woud wijken, net als meer dan 70 ha aan bomen. Drie jaar na de opening moesten de bezoekers niet meer afstappen in het nabije station van Groenendaal en de laatste kilometer te voet afleggen, maar bracht de trein uit Brussel hen via een eigen spoor tot aan de ingang van de renbaan. Ze moesten nu alleen nog zelf de steenweg over.

Rond Brussel waren er wel meer renbanen. Eind 19e eeuw was Brussel en haar omgeving het brandpunt, waar de levens en de belangen van industriëlen, bankiers en adellijke grondbezitters samenkwamen. De renbanen waren een belangrijke plek waar zij elkaar ontmoetten. Zij hadden niet alleen het geld om in paarden te investeren, maar ze hadden ook vrije tijd, iets waar de vele arme arbeiders uit hun fabrieken alleen maar van konden dromen. Brussel was ook de stad waar legerofficieren en andere militairen kwartier hielden. Samen met hun paarden konden de cavaleristen, die tot ongekende inspanningen in staat waren, een echte heldenstatus bereiken. Tijdens de legendarische militaire raid van 1902 legden de beste ruiters van West-Europa de 132 km tussen Brussel en Oostende in één dag af. Sommige ruiters reden deze afstand in minder dan 7 uur aan een gemiddelde snelheid van bijna 19 km/uur. Op de stopplaatsen onderweg stroomde het volk in drommen toe en in de hippodroom in Oostende werden de afgepeigerde ruiters en hun paarden door een uitzinnige menigte toegejuicht.

Status maar ook vervoermiddel

Snelheid, heldenmoed, avontuur, prestige en geld. In deze opzweepende sfeer werd de paardensport groot. Kleine en grote renpistes schoten als paddenstoelen uit de grond.

Tussen Vorst en Anderlecht lagen rond de eeuwwisseling twee tot drie renbanen op een kluitje bij elkaar, zoals een stadsplan uit 1904 laat zien. Een paar jaar later kregen Dilbeek, Zellik

en Stokkel hun eigen baan. Andere pistes zoals die van Evere, Sint-Agatha-Berchem, Vilvoorde en de twee renbanen van Laken waren maar een kort leven beschoren of bestaan nog maar als vage herinnering bij een paar ingewijden. Brussel groeide met zo'n 15-tal pistes uit tot het hart van de paardenrensport van het land. Al was het bestaan van sommige pistes in het begin onzeker, primitief of hadden ze een eerder schimmige reputatie, ze trokken de paardenrennen weg van de geïmproviseerde koersen door dreven en velden. Hierdoor kregen ze ook een meer formeel en burgerlijk karakter.

In een periode waarin er van de auto weinig sprake was, was het paard niet alleen een statussymbool, het was bovenal een nuttig dier, bijvoorbeeld om koetsen te trekken die de stedelingen door de stad vervoerde. Buiten de trein, die in de 19e eeuw opmars maakte, waren de vervoersmogelijkheden beperkt. De nieuwe renbanen lagen daarom best goed aangesloten op plaatsen waar de burgers eenvoudig te paard, maar vooral per trein konden geraken. Dat hielp niet alleen de bezoekers, maar ook goederen en paarden om eenvoudig op hun bestemming te komen.

Goed bereikbare trekpleisters

De omgeving van Groenendaal met haar station en de Steenweg op Sint-Jansberg, die Tervuren met Waterloo verbindt, bood een goed ontsloten omgeving. De komst van de renbaan zorgde onder meer voor een nieuw stationsgebouw en voor een eigen treinhalte voor de renbaan zelf.

L'arrivée du Roi

Renbaan Bosvoorde

el. — L'arrivée du Roi.

Daardoor kon de buurt uitgroeien tot een mondaine trekpleister aan de zoom van het woud. De renbaan van Groenendaal moest een alternatief bieden voor de nabije renbaan van Bosvoorde met haar kleinere baan en scherpe bochten. Ze lagen niet ver van elkaar, exact één station langs de spoorlijn tussen Brussel en Luxemburg. De renbaan van Bosvoorde kreeg haar naam zelfs door de nabijheid van het station, want de baan zelf lag op het grondgebied van Ukkel. De hippodroom van Zellik kreeg haar eigen halte Renbaan op de lijn naar Dendermonde en ook de andere

Eind 19e eeuw waren de renbanen een belangrijke plek waar de rijken elkaar ontmoetten. Zij hadden het geld om in paarden te investeren én hadden vrije tijd.

pistes lagen langs het spoor vanuit Brussel: Dilbeek op weg naar Aalst, Stokkel naar Tervuren en Anderlecht en Vorst tussen Brussel-Zuid en Vorst-Zuid richting Bergen.

Vlakbij de stations groeiden de hippodromen uit tot trekpleisters waar op koersdagen drommen bezoekers samenkwamen en waarrond tal van nevenactiviteiten het licht zagen. In Dilbeek floreerden de herbergen, die de bezoekers drank serveerden en gasten een bed bezorgden, terwijl plaatselijke boeren grond en boxen ter beschik-

king stelden om paarden te stallen. De stationsomgeving van Dilbeek, die in een uithoek lag, groeide dankzij de renbaan uit tot een tweede centrum met een eigen ritme. In Stokkel trok de renbaan de gegoede bevolking van de stad in die mate aan dat in die landelijke omgeving op korte tijd een nieuwe villawijk werd gebouwd.

Tweemaal braken de oorlogen van de 20e eeuw een bloeiperiode van de rensport af. Voor vrije tijd was er in die periodes maar weinig ruimte. De Eerste Wereldoorlog was een keerpunt. Hippodromen die in onbruik vielen, kregen een minder prozaïsche toekomst. Groenendaal werd een munitieopslagplaats en ging door een ontploffing bijna helemaal in vlammen op. Niet alle renbanen zouden de wereldbrand overleven, maar voor de grote pistes diende herstel zich aan. In de jaren 20 werd Groenendaal weer opgebouwd en in 1939 ging de laatste hippodroom van de Rand open in Sterrebeek, niet ver van Stokkel. Eén keer galopperden de hoeven over het parcours, vooraleer de oorlog voor een tweede keer opklaaide. Daarna werd de plaats een verzorgingstehuis voor paarden en na de oorlog een krijgsgevangenenkamp en een opslagplaats. Aan niet alles kwam tijdens de oorlog een eind. In Dilbeek bleven de koersen gewoon doorgaan, net als in Stokkel.

Andere tijden

De zon schijnt weer in Groenendaal. Witte kaartjes liggen als feestelijke confetti verspreid in het gras, bezoekers zijn fijn uitgedost en de sfeer is gemoedelijk. De agenten op hun ronde nemen

de tijd om zich te laten filmen voor de lens van een amateurfilmer, op een warme dag ergens begin jaren 80. Alles lijkt als vanouds, maar niets is wat het lijkt. Tussen de luifels waaronder de mensenmassa de wedstrijd volgt, staat nog steeds de koninklijke loge. Niemand heeft er oog voor, alle blikken gaan naar het spektakel. Het lege gebouw is begroeid met klimop en maakt een verwilderde en verweesde indruk. Het is een bijkomstigheid geworden, daar waar hij ooit het centrum was. Het is niet meer zijn biotoop.

Er was iets veranderd. Na de Tweede Wereldoorlog bleef de rensport populair, maar dat was wel ten koste van haar exclusieve karakter. De groeiende middenklasse die intussen ook over vrije tijd en middelen beschikte, had de weg naar de renbanen gevonden. Daarmee wijzigde ook de sociale verhoudingen. Kroon en kapitaal speelden niet meer de hoofdtoon en dat werd in Groenendaal duidelijk. In dit nieuwe tijdperk kwam alle aandacht van de rensport op de oostrand van de stad te liggen met de nieuwe baan van Sterrebeek voorop. Ze nam niet alleen de galop van Stokkel over, maar ook de drafwedstrijden toen de baan van Dilbeek in 1951 sloot. De populaire jaarlijkse Mardi Graswedstrijd werd vanaf dan in Sterrebeek gereden. De piste van Stokkel sloot in 1957, de baan van Zellik nog eens twee jaar later. De sluiting van de drie banen hielp Sterrebeek om te groeien en de komst van de middenklasse bezorgde de paardenrennen in de Rand haar laatste piek. De drie overblijvende renbanen kenden hun laatste topdagen in de

Oude treinbedding Groenendaal

- ▶ jaren 70 en 80. Het zou niet lang duren vooraleer ook voor hen het water aan de lippen stond.

De moeilijkheden waarmee de overblijvers te kampen hadden, kwamen soms uit onverwachte hoek. De eens zo goede ligging van Groenendaal begon in haar nadeel te spelen. Vanaf de jaren 50 raakte de auto ook bij de middenklasse goed ingeburgerd en grote verbindingsstraten kregen meer verkeer te verwerken. De Steenweg naar Sint-Jansberg werd opgeslokt door de Ring rond Brussel en veranderde van lommerrijke dreef naar een snelweg door het bos. Rond de baan waren de parkeermogelijkheden schaars en auto's vonden hun plaats in de zijbermen van de snelweg of ze namen het grasplein in het midden van de piste in. De mobiliteit speelde uiteindelijk ook Sterrebeek parten. Op drukke wedstrijddagen – er waren er wel vier per week – raakte de buurt verzadigd van de auto's en bezoekers uit West-Vlaanderen klaagden dat ze amper de Ring rond raakten. De rol van de trein was uitgespeeld, de halte van Groenendaal intussen gesloten en in Sterrebeek lag al helemaal geen spoor meer.

De hippodroom van Bosvoorde, de oudste in het rijkje, sloot de deuren in 1988. De twee andere overblijvers overschreden nog net de drempel van het nieuwe millennium: Groenendaal hield het in 2001 voor bekeken en overspant daarmee een volledige eeuw, Sterrebeek deed in 2005 de

poorten dicht. Daarmee viel het doek definitief over de rensport in de Rand. Voor wie nog wieden wou, moest richting Kuurne, Waregem, Tongeren, Oostende of naar de nieuwe renbaan in het Henegouwse Ghlin. Van wat ooit de grootste en meest roemruchte renbanen van het land waren, blijft niet veel meer over. Alle gebouwen liggen intussen tegen de vlakte, behalve de koninklijke loge. Zij staat er in Groenendaal gerestaureerd maar nog even verweesd bij in wat ooit haar gedroomde omgeving was.

Een nieuwe golf?

De *Prince Rose* staat er leeg bij. Geen stoelen en tafels meer in de veranda, geen nerveus geluid van de flipperkast, geen paardensport op tv. Ook dit restant van de renbaan in Sterrebeek sloot intussen haar deuren. Genoemd naar het beste paard dat ooit in België heeft gelopen, droeg dit café de herinnering aan het Belgische renverleden met zich mee. Nu is het café zelf een herinnering geworden. Het gebouw staat er nog, net als de grote asfalt parking aan de voordeur, de brede oprijlaan en de toegangspoort. Met de sluiting verdween ook het geheugen van de renbaan. Al zijn de meeste gebouwen verdwenen, haar verleden sijpelt hier en daar nog door in de nabije ponyschool of als Horse Paradise, een grote moderne manege met paardenweides

aan de overkant van het terrein. Voor wie er oog voor heeft, is de herinnering niet ver te zoeken. In de Grote Prijzenlaan en de 1.000-meterlaan is vanuit de lucht nog het evenwijdige tracé van de langgerekte baan van Stokkel te zien. Voor wie het weet, is in de afscheiding van de achtertuinen van de Stationsstraat in Dilbeek het oude parcours te herkennen. De rest is verkaveld in de Draversbaan, Renbaanlaan, Paddocklaan en de Renbaanvijver.

De renbaan van Sterrebeek deed in 2005 de poorten dicht. Daarmee viel het doek definitief over de rensport in de Rand.

De rijken zochten andere bezigheden op om zich met elkaar te meten. Golfen bijvoorbeeld, naar analogie van de eerste golfclub op het Ravensteindomein in Tervuren, dat onder impuls van Leopold II het levenslicht zag. Na jarenlange leegstand vormen ook de oude tribunes van Bosvoorde een statig decor voor golfers en daarnaast ook voor natuurliefhebbers of gezinnen, nu de renbaan een nieuwe bestemming krijgt als ont-haalpoort van het Zoniënwood. Wie had gedacht dat het domein in Sterrebeek na haar sluiting toegankelijker zou worden, had het mis. Ook hier bleek golf het beste antwoord op de vraag over de nieuwe bestemming, waarop de ontwikkelaars de oude piste herschiepen tot een hightech gedraineerd Engels graslandschap met bijhorend luxevastgoed. En al lijken de geelgors en de vleermuis hier hun habitat te kunnen behouden, de natuur van *The National* werd gevormd naar de ideeën van de ontwerper en voor een publiek dat het betalen kan. De ene piste werd vervangen door de andere en het geld blijft er rollen.

i Heb jij nog herinneringen aan de oude paardenrenbanen in de Rand of ken je er nog resten van? Deel het op de facebook-pagina van RandKrant. Auteur Koen Demarsin reageert.

FR Au galop autour de la ville

À la Belle Époque, les courses de chevaux étaient le passe-temps favori des Bruxellois fortunés. Plus que des champs de courses, les hippodromes, lieux de loisirs autour de la ville, étaient des endroits où convergeaient les vies et les intérêts de nombreux industriels, banquiers et de la noblesse. Non seulement avaient-ils assez de moyens pour investir dans le sport hippique, mais ils disposaient également de temps libre, ce dont les travailleurs pauvres

de leurs usines ne pouvaient que rêver. Dans les années 70 et 80, les pistes restantes connurent encore des jours de gloire, mais après la Seconde Guerre mondiale un grand nombre ont dû fermer leurs portes. La fermeture de l'hippodrome de Sterrebeek en 2005 entraîna avec elle la fermeture définitive des courses dans la périphérie de Bruxelles. Alors que quelques hippodromes furent transformés en terrains de golf, d'autres furent 'rendus' à la nature.

Stefan Hertmans en Peter Hertmans

Broers mengen muziek met poëzie

De broers Hertmans speelden altijd al muziek samen. De ene werd een van de meest toonaangevende auteurs van ons land, de andere een gerenommeerd jazzgitarist. Op 2 december brengen ze in Hoeilaart gedichten van Stefan op muziek van Peter.

TEKST Ines Minten • FOTO Filip Claessens

In 2019 maakten Stefan en Peter Hertmans de luister-cd *Open de deur van het gedicht*. Dertig gedichten, zes ervan met muziek. In Hoeilaart komen ze de cd voorstellen. 'De cd is een voorlopig eindpunt van iets wat heel lang vorm heeft gekregen', vertelt de auteur. Het begon ooit met een vraag van het Gentse college waar ze allebei school hebben gelopen. *Of de broers Hertmans niet eens iets samen konden komen doen?* 'Toen heeft Peter voor het eerst muziek gecomponeerd op een paar gedichten van me. Het was zo prettig en interessant om op die manier samen te werken, dat we het zijn blijven doen.'

Wil je het horen?

Intussen stonden de broers Hertmans al vaak samen op een podium. Gedichten waren er altijd bij, maar de muziek die de poëzie droeg, varieerde: één gitaar, een gitaar en een bas, een trio, een kwartet, ooit was het zelfs een heuse big band. Maar elke keer begint het met twee broers en een handvol ideeën. 'We komen samen in mijn studio, Stefan leest een aantal gedichten voor, tot er iets gebeurt bij mij vanbinnen en het uiteindelijk echt vorm krijgt. Ik wil vooral dat de muziek emotioneel perfect samengaat met het gedicht.'

Stefan: 'Het gebeurde dat Peter me belde: *Ik heb een thema. Wil je het horen?* Dan speelde hij iets door de telefoon en bleek het er vlak op te zitten. Vanuit zo'n basisidee groeit het dan verder: 'Het gebeurt echt op de gekste manieren', vult Peter aan. 'Ooit vroeg Stefan me om een akkoord te

spelen dat ik op dat moment heel mooi vond. Hij begon daarop te zingen, waarna ik weer zijn melodie overnam. Het is altijd moeilijk te voorspellen waar we een volgende keer uit zullen komen.'

Een randje af

Ook de selectie voor *Open de deur van het gedicht* maakten Hertmans en Hertmans samen. 'Het was snel duidelijk dat *Tango saudade*, ons bekendste nummer, de cd moest afsluiten', vertelt de auteur. 'Onze blues, *De notenkraakers*, moest dicht na het begin komen.' Er staan ook nieuwe creaties op de cd, zoals het gedicht *Music for a While*, waarvoor Peter aan de slag ging met het gelijknamige lied van Henry Purcell uit 1692. 'Ongelooflijk hoe Purcell het heeft gecomponeerd, de begeleiding klinkt heel modern voor die tijd. Aanvankelijk speelde ik het *clean*, maar zo klopte het niet. Het moest vuiler, doorvoelder, er moest een randje af. Dus heb ik drie lagen gitaar op elkaar geplaatst, en één daarvan speel ik opzettelijk een beetje ernaast, met wat vervorming op de klank. Tot slot heb ik een microfoon geplaatst, ben ik aan de andere kant van de studio gaan staan en heb ik het lied heel luid gezongen, met veel nagalm erop. Dat was dat', zegt Peter. 'Zo kom ik door de tekst bij muziek die ik anders niet zo snel zou maken. Heel leuk.'

Het is gewoon zo

Toen Peter amper 10 was, speelde hij al gitaar met zijn oudere broer. 'Daarom voelt het ook zo natuur-

lijk. Het is een deel van ons broer-zijn.' Stefan: 'Het is inderdaad evident. En zot ook. We hebben ooit een jaar lang niet samen gespeeld. Maar ik kwam in de studio: one, two, three, four, hup! En het was er weer.'

De muziek die Peter Hertmans componeert bij de gedichten van zijn broer, zit anders in elkaar dan zijn individuele stukken. 'Mijn andere muziek is gedetailleerder omdat het muziek voor de muziek is. Hier maak ik muziek voor het woord. Zulke cross-overs vragen een open vorm: we moeten de stukken tijdens het spelen kunnen aanpassen.' Stefan: 'Wanneer ik bijvoorbeeld trager lees, voelt Peter perfect aan wat het gedicht die avond vraagt, en past hij zich aan. Ik lees trouwens ook anders, ritmisch, met een spreekstem op de rand van zingen. Dat heb ik dankzij onze samenwerking geleerd. Vroeger deed je zoiets niet, want als kritische intellectueel mocht je geen show verkopen, nietwaar. (*lacht*) Zolang ik lees, speelt Peter de chorus door. Wanneer ik mijn laatste regel uitspreek, begint de improvisatie en komen alle instrumenten er vol in. In Hoeilaart worden dat de gitaar van Peter en de bas van Nicolas Thys, nog zo'n topmuzikant. Bij *Tango saudade* bijvoorbeeld voel ik de gitaar op dat moment als een Boeing over mij scheuren. Ik voel me altijd ongelooflijk gedragen door de muziek.'

DO • 2 DEC • 20.30

Open de deur van het gedicht

Hertmans & Hertmans

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

Van een voedselbos in Asse naar Moeder Aarde

‘Bij het beeld dat we door de klimaatverandering zullen uitsterven, verliezen mensen de moed. Als we echter aantonen dat een toekomst met schone energie veel levens zal redden, wil iedereen misschien wel meer inspanningen doen.’

Karen Vande Wiele en Hilde Cassimons willen in hun boek *Onze aarde vieren* een positieve boodschap brengen over het klimaat.

TEKST Luc Vanheerentals • FOTO Filip Claessens

In weerwil van de doorgaans sombere berichtgeving over de gevolgen van de opwarming van de aarde brengen Karen Vande Wiele, herboriste uit Merchtem, en Hilde Cassimons, groenblogger (groengenot.com) uit Malderen, in hun boek *Onze aarde vieren* een hoopvolle klimaatboodschap. Met tal van duurzame, kleinschalige praktijkvoorbeelden en laagdrempelige tips geven de auteurs suggesties over hoe eenieder een bijdrage kan leveren om het tij te keren. De auteurs zijn ervan overtuigd dat een positieve benadering meer mensen tot klimaat-actie zal aanzetten.

In hun analyse van de actuele situatie maken ze echter ook duidelijk dat het vijf voor twaalf is. De planeet kan enkel leefbaar gehouden worden voor mens, plant en dier als de opwarming, ten opzichte van de periode voor de industriële revolutie, onder de 1,5°C kan worden gehouden. ‘Dat betekent dat de concentratie CO₂ onder de 410 ppm moet blijven, een hoeveelheid die echter al in 2020 werd bereikt en nog steeds toeneemt. De coronapandemie bewees echter dat de mensheid wel degelijk in staat is een wereldwijd pro-

bleem snel aan te pakken.’ Dat dit onvoldoende gebeurt met de klimaatopwarming wijten de auteurs aan het feit dat de mens, al van toen hij nog holbewoner was, steeds de neiging heeft om zich meer te focussen op onmiddellijke bedreigingen dan op mogelijke crisissen in de toekomst.

Zes duurzame voorbeelden

Als inspiratie voeren de auteurs zes burgers op die een duurzaam initiatief ontplooiën. Aan bod komen het 3 ha grote voedselbos Forest Farm dat Laurence Claerhout in 2019 opstartte in Asbeek, de bio-diverse tuin en blog Groengenot van Hilde Cassimons, Het Gezonde Plukveld dat Luc Robberechts in 2018 opstartte in Merchtem, de buurderij en verpakkingsvrije winkel Tarra Verpakkingsvrij van Nora Lorré in Buggenhout, het duurzaam kledingmerk Anonymous Albert dat de kleindochter van hofleverancier Albert Cherrette opstartte en tot slot het woningbouwproject met duurzame houtskeletbouw dat Luc en Lies realiseerden. De verhalen worden telkens afgesloten met details over hun positieve bijdrage om de opwarming tegen te gaan.

Vijftien simpele tips

Vervolgens krijgt de lezer vijftien simpele tips voorgeschoteld waarmee hij in zijn persoonlijk leven een verschil kan maken. Als je bijvoorbeeld 250 ml water mengt met 6 g gedroogde kamillebloemetjes, 90 g decyglucoside, 16 g plantaardige glycerine, 25 ml natuurazijn en respectievelijk 15 en 10 druppels etherische olie pompelmoes en tea tree heb je een prima natuurlijk poetsmiddel. Met 200 ml water en twee eetlepels lijnzaad kan je haargel maken. Een wadi in de tuin laat het regenwater langzaam in de bodem infiltreren. Een biobloemenbollentapijt

Streefdoel is een economie die ervoor zorgt dat de behoeften van elke mens voldaan zijn en tegelijk rekening houdt met de draagkracht van de aarde.

Cirkel rond

LEMBEEK Een oude, verlaten watertoren kopen en omtoveren tot een nieuwe, dynamische werk- en evenementenplek. Het was een kolffe naar de hand van Tobias Vandenbosch, eigenaar van het bedrijf *Conversion works*. Gefascineerd door buitengewone architectuur, hier het cirkelvormig grondplan, en steeds op zoek om oude plekken en gebruikte bouwmaterialen een nieuwe bestemming te geven, waagde hij zich aan deze uitzonderlijke onderneming. Toegegeven, de eerste grote renovatie, de aanbouw van een trap- en liftkoker en de realisatie van drie verdiepingen, werd reeds uitgevoerd door een projectontwikkelaar in samenwerking met Lens°ass architecten. Door het circulatiegedeelte uit de toren te halen, konden in de toren zelf verschillende verdiepingen - het werden er uiteindelijk zes - worden gemaakt. De kleine, hoge raampjes werden uitgebroken en vervangen door een enorme, doorlopende verticale raampartij. De kwaliteitsvolle, cirkelvormige ruimtes en natuurlijk het fantastische zicht zorgen voor een unieke, out-of-the-box beleving. Op het gelijkvloers bevinden zich een technische ruimte met een warmtepomp met puntboringen van 40 meter diep en een klein slaapvertrek. Op de eerste verdieping is de kantine, op de tweede een flexruimte met co-working space. Verdieping drie doet dienst als meeting room of eventruimte, waar geregeld intieme concerten plaatsvinden. Op de bovenliggende verdiepingen heeft Vandenbosch zich met zijn eigen bedrijfje genesteld. Van daaruit leidt een wenteltrap je naar het hoogtepunt van de toren: het dakterras vanwaar je een adembenemend 360 graden zicht hebt op het landschap.

TEKST & FOTO Tine De Wilde

Karen Vande Wiele en Hilde Cassimons

of mini-voedselbos aanleggen, is al even eenvoudig, net als de bereiding van groenteburgers, een luchtreinigende plantenstick, een borderrand van wilgentenen voor in de tuin, een waterextract op basis van aromatische planten (tisane), een groentecake, ecoboeket, EHBO-zalf op basis van planten,...

Economie in verbinding met natuur

Streefdoel is een economie die ervoor zorgt dat de behoeften van elke mens voldaan zijn en tegelijk rekening houdt met de draagkracht van de aarde en de uitputbare bronnen van onze planeet. Herstel van de verbinding in meerdere betekenissen is voor beide auteurs een sleutelement. Daarbij moet de economie in verbinding staan met de natuur. De coöperatie is de verbindende bedrijfsvorm bij uitstek. Vande Wiele

en Cassimons verwijzen onder meer naar de coöperatieve het Noordlicht, die in de Noordrand initiatieven neemt rond hernieuwbare energie. Meer algemeen pleiten ze voor meer samenwerkingsverbanden en een breder draagvlak om 'een steviger klimaatbeleid' af te dwingen. Hierbij wordt verwezen naar de Klimaatzaak als 'gerechtelijke verbinding', die enkele maanden geleden resulteerde in een gerechtelijke veroordeling van de Belgische overheden omdat ze de wettelijke zorgplicht in deze problematiek niet nakomen.

i Karen Vande Wiele en Hilde Cassimons, *Onze aarde vierden. Enthousiasme in tijden van klimaatverandering*, Uitgeverij Stichting Kunstboek, 184 blz., 24,95 euro.

De toekomst is aan het kleinschalige

Het huidige landbouw- en voedselsysteem zit volgens professor Marjolein Visser van de Franstalige Brusselse Vrije Universiteit (ULB) in een impasse. Vanuit haar leerstoel agro-ecologie reflecteert ze op de kleinschalige alternatieven die we de voorbije maanden in onze reeks *het nieuwe winkelen* in RandKrant aan bod lieten komen.

TEKST Gerard Hautekeur • FOTO Filip Claessens

In mijn visie zijn landbouw, ecologie en economie geen tegenpolen. Integendeel, ze moeten samengaan. Het huidige landbouwbeleid van de overheid, de landbouwsyndicaten en de landbouwonderzoeksinstituten zit op een dood spoor. Het is gebaseerd op een plondereconomie die geen ecologische wetmatigheden respecteert. Dit leidt niet alleen tot de vervuiling van de bodem en de natuur, maar ze put die ook onherroepelijk uit. De grootschalige, sterk

gemechaniseerde landbouw is zwaar afhankelijk van fossiele brandstoffen en zadelt de boeren op met torenhoge schulden. In dit systeem zijn de boeren en de natuur de grote verliezers.'

Nieuwe boeren

Van onderuit schieten allerlei alternatieven als paddenstoelen uit de grond, zoals beschreven in de reeks *het nieuwe winkelen* in RandKrant. Visser, die zelf in de Rand woont, vindt het heel

bijzonder dat nieuwe boeren, zoals de Groentelaar in Pepingen (RK oktober 2020) en het veebedrijf Dubbel Doel in Gooik (RK juni 2021) niet uit het boerenmilieu komen. 'Dit fenomeen is al tien jaar bezig en is de afgelopen vijf jaar in een stroomversnelling gekomen. In en rond de steden is er een publiek dat bereid is een hogere prijs te betalen voor gezonde groenten, fruit en vlees waarvan men de herkomst kent. Vele huishoudens kopen hun voedsel rechtstreeks van de hoevewinkel, op een van de boerenmarkten (RK oktober 2021) of op andere afhaalpunten. Naast die nieuwkomers zijn er boeren die het roer hebben omgegooid en zijn overgeschakeld op een milieuvriendelijke fruitteelt (RK november 2020)

'Het huidige landbouwbeleid zit op een dood spoor. Het is gebaseerd op een plondereconomie die geen ecologische wetmatigheden respecteert.'

of op bio-landbouw. Zij slagen er dikwijls beter in om een meerwaarde te creëren en hun bedrijf leefbaar te maken dan de nieuwkomers die nog veel leergeld moeten betalen. Waar heb je tegenwoordig de kans om als startende boer de broodnodige kennis en vaardigheden te verwerven? Helaas niet in het universitair onderwijs, want afgestudeerde bio-ingenieurs weten nauwelijks iets af van het boerenbedrijf, maar ook niet in de huidige hogescholen of landbouwscholen.'

Visser heeft innovatieve initiatieven na enkele jaren zien kapseizen. 'De vraag is hoe je een leefbaar en duurzaam bedrijf opbouwt. De pioniers investeren de opbrengst van de verkoop van hun producten nagenoeg integraal in hun bedrijf. Ondanks hun lange arbeidsdagen verdienen bio-boeren minder dan het wettelijke bestaansminimum, alhoewel dit ook voor een groot aantal klassieke landbouwbedrijven het geval is.'

Financiële en sociale leefbaarheid

'Veel ngo's pleiten al jaren voor de afschaffing van het huidige Europese subsidiesysteem dat de subsidies afhankelijk maakt van de grootte van het landbouwbedrijf en de veestapel. De overheid kan veel beter zorgen voor een vast inkomen van iedere boer(in), ongeacht de grootte van het bedrijf. Het is een manier om ook en vooral kleinschalige initiatieven zoals die beschreven in RandKrant te ondersteunen. We hebben al deze kennis en vaardigheden nodig als er geen fossiele brandstoffen meer zijn.'

Sommige nieuwe boeren kiezen een ander organisatie-model, zoals de Community Supported Agriculture (CSA). De Klepper, een biologische zelf-oogstboerderij in Wolvertem (RK februari 2021), is een CSA. Hierbij nemen huishoudens uit de streek bij het begin van het oogstjaar een groente-abonnement. De aandeelhouders kunnen het hele jaar door seizoengroenten plukken en helpen bij piekmomenten mee op het bedrijf. Volgens Visser versterkt de CSA de band met de lokale gemeenschap en helpt het financiële risico te beperken. 'Cruciaal is dat er voldoende huishoudens uit de nabije omgeving deelnemen. Een nog grotere uitdaging ontstaat wanneer een CSA ook runderen en schapen gaat kweken om zo een kringloop te creëren, waarbij dierenmest wordt benut voor de tuin- en akkerbouw. Het gevolg is dat ze zeven dagen op zeven beschikbaar moeten zijn voor de zorg van de dieren. Voor het boerengezin rest er nauwelijks tijd voor sociale contacten. Naast het financiële is er dus ook het aspect van sociale leefbaarheid.'

In het Pajottenland werken bepaalde bio tuinen en akkerbouwbedrijven samen met biologische veeteeltbedrijven en hebben voor de verkoop van hun producten in Halle een coöperatieve winkel opgericht. Zo creëren ze een verzekerde afzet voor een toenemend aantal klanten. Volgens professor Visser is een echte omslag van het huidige voedselsysteem echter pas mogelijk als ten minste 20% van de huishoudens resoluut kiest voor bio-producten en bereid is daar een hogere prijs voor te betalen.

DE Die Zukunft gehört den kleinen Formaten

Nach Ansicht von Professorin Marjolein Visser von der französischsprachigen Freien Universität Brüssel (ULB) befindet sich das derzeitige Landwirtschafts- und Nahrungssystem in einer Sackgasse. Von ihrem Lehrstuhl für Agrarökologie aus denkt sie über die kleinformatischen Alternativen nach, über die wir in den letzten Monaten in unserer Serie *Das neue Einkaufen* in RandKrant berichtet haben. ‚Landwirtschaft, Ökologie und Ökonomie sind keine Gegensätze. Im Gegenteil, sie müssen einhergehen. Die derzeitige Agrarpolitik der Regierung, der landwirtschaftlichen Verbände und der Agrarforschungsinstitute befindet sich auf einem Abstellgleis. Sie basiert auf einer Plünderökonomie, die sich nicht an die ökologischen Gesetze hält.‘

Topchef kiest voor **lokaal witloof**

In het gastronomisch restaurant Sir Kwinten in Lennik staat chef Glenn Verhasselt achter het fornuis. Om de smaak zo goed mogelijk te vatten, kiest hij stevast voor seizoensproducten in hun puurste vorm. **TEKST** Lene Van Langenhove • **FOTO** Filip Claessens

Verhasselt werd door Gault&Millau verkozen tot Jonge Topchef van Vlaanderen 2020 en haalde vorig jaar, samen met sommelier Yanick Dehandschutter, een eerste Michelinster. We zijn dan ook benieuwd naar zijn favoriete gerecht met een link naar de streek.

Witloof met aardse smaak

Verhasselt twijfelt niet. Hij kiest voor *chicon gratin*. 'Witloof is echt een product van bij ons en ook typisch Belgisch. Ik vind het leuk om een hedendaagse twist te geven aan klassieke gerechten, maar ook de gewone, traditionele manier vind ik fijn. Persoonlijk vind ik witloof leuk om te laten proeven, zeker aan gasten uit het buitenland omdat ze het niet echt kennen. We verwerken witloof op verschillende manieren in het menu. Zo combineren we het momenteel met Sint-Jakobsvruchten en aardpeer om die aardse smaken te accentueren. Een tijd geleden maakten we een mini-hapje met de smaak van chicon gratin erin verval. Het was een kaaskrokantje gemaakt van een soort crème van kaas met wat rauw witloof erop. In één hapje proefde je alle smaken van de klassieker. Dat werd geapprecieerd. Een klassieker eens anders brengen, kan verrassend zijn. Maar gewoon rauw en een beetje aangemaakt, vind ik witloof ook heel lekker. Ons concept is om aan elk gerecht een passende wijn te koppelen. Bij witloof met die aardse smaak kiezen we bijvoorbeeld voor een biowijn of een ongefilterde wijn. Zo komt de smaak volledig tot zijn recht.'

Lokale producten

'Belangrijk is dat je het echte grondwitloof gebruikt, wat toch wel schaarser aan het worden is. Het is dan ook ongelooflijk veel werk om het op de juiste manier te telen. We kiezen zoveel mogelijk voor lokale producten. We hebben ons eigen wijndomein en met de onrijpe druiven maken we *Pajotse verjus*, een soort wijnazijn. We gebruiken die in een gerecht dat stilaan een klassieker aan het worden is: een smeus met garnalen, waarbij we de zure karnemelk vervangen door een saus op basis van de Pajotse verjus.'

'Ik werk ook graag met asperges, net als witloof een echt seizoensproduct. En natuurlijk met frambozen van de streek. Je kan er verschillende dingen mee doen. Deze zomer combineerden we het met Citroencrème. Die schone, zoete frambozen in het topseizoen: beter kan je niet hebben.'

Hou je bepaalde culinaire herinneringen over aan jouw jeugd in Sint-Anna-Pede? 'Mijn grootvaders waren landbouwers en mijn grootvader had een grote liefde voor goed vlees. Ik herinner me dat wanneer er een dier werd geslacht, hij zo snel mogelijk een stukje wou klaarmaken voor ons allemaal om te proeven of het wel goed was. Eigenlijk niet altijd ideaal omdat vlees beter een tiental dagen besterft, maar mijn grootvader kon niet wachten. Misschien heb ik van hem de liefde voor kwaliteitsproducten meegekregen?'

Paul Van Himst over zijn jeugd in Sint-Pieters-Leeuw

‘We hadden niet veel anders dan **fietsen en voetballen**’

Een mens moet het soms niet te ver zoeken. Het hele leven van Paul Van Himst, de meest succesvolle Belgische voetballer van de twintigste eeuw, heeft zich nagenoeg volledig afgespeeld tussen afrit 8 richting Heizel en afrit 15 richting Anderlecht en Sint-Pieters-Leeuw.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

De voetbalcarrière van Paul Van Himst hoeven we niet na te vertellen. Toch dit: Van Himst debuteerde op zijn zestiende in het eerste elftal van Anderlecht, waarmee hij acht keer kampioen van België werd. Zelf won hij vier keer de Gouden Schoen en was hij 81 keer Rode Duivel, onder meer op het EK 1972 waarop België derde eindigde. Als trainer van Anderlecht haalde Van Himst twee Europacup-finales. Als bondscoach leidde hij de nationale ploeg naar het WK 1994 in Amerika. Ook altijd leuk om te vermelden, is de Amerikaanse oorlogs- en voetbalfilm *Escape to Victory* uit 1981, waarin Van Himst aantreedt naast Sylvester Stallone en Pelé. Wanneer hij niet met de club of het land op verplaatsing was, hield Van Himst het graag dichtbij huis.

Buitenkant voet

‘De witte Pelé’ met zijn befaamde ‘buitenkant voet’ werd op 2 oktober 1943 geboren. Zijn ouders woonden in de Felix Wittouckstraat in Negenmanneke, een gehucht van Zuun, deelgemeente van Sint-Pieters-Leeuw, op de grens met Anderlecht, vlakbij waar nu de IKEA staat. Vader Jozef Van Himst was afkomstig uit Stekene bij de Nederlandse grens. Hij werd veehandelaar nadat zijn ouders in Anderlecht waren komen wonen. Van Himst: ‘Vader ging de baan op om beesten op te kopen. Hij verkocht ze door aan het Slachthuis van Anderlecht. Tijdens de vakantie ging ik wel eens mee met de camion om de beesten op te halen.’

Ondertussen ontfermde moeder Hortense Carlier zich over de kleine Paul, zijn oudere zus Marie-Louise en zijn jongere broer André. Moeder was afkomstig uit Mekingingen, een ander gehucht van Sint-Pieters-Leeuw. ‘Daar woonden nog zusters van mijn moeder die een boerderij hadden met dieren en fruitbomen, naast het café de Smis van Mekingingen dat nog altijd bestaat. Als kind hadden we niet veel anders dan fietsen en voetballen. Ik heb vroeger dus ook veel gefietst, de koers heeft me altijd geïnteresseerd. Ik ben een leeftijdsgenoot van Eddy Merckx. Toen we jong waren, heb ik nog koffie verkocht aan zijn ouders die in Woluwe een groentewinkel hadden. Ik heb hem nog bij de beginnelingen weten rijden toen ik in het eerste elftal van Anderlecht speelde. Sindsdien zijn we elkaar blijven zien.’

Van Negenmanneke naar Anderlecht

De naam Negenmanneke zou verwijzen naar het tolgeld dat in de 16e eeuw moest worden betaald om van Sint-Pieters-Leeuw Anderlecht binnen te kunnen. Voor de jonge Paul zou die overgang veel makkelijker verlopen. Van Himst: 'Mijn vader was supporter van Anderlecht. Vooral van spits Jef Mermans, die er in de jaren vijftig voor zorgde dat Anderlecht kwam opzetten. Wij gingen naar alle thuismatches kijken. Met de auto over de Bergensesteenweg en dan het Astridpark door. Dat was een feest.' De rest van de week speelde Van Himst zelf voetbal, vooral in het Sint-Niklaas-instituut in Anderlecht, net buiten de Ring tegenover de IKEA, waar ook Frank Vercauteren, Dennis Praet, Youri Tielemans en Leander Dendoncker later school hebben gelopen. 'De school was ook al in mijn tijd gekend van het voetbal. Rik Coppens heeft er nog op internaat gezeten. Ik woonde vlakbij en speelde in de schoolploeg.' Van het verhaal over de manier waarop Van Himst

De witte Pelé met zijn buitenkant voet is altijd dichtbij huis gebleven.

bij Anderlecht terecht kwam, bestaan verschillende versies. We laten het hem zelf vertellen: 'Toen ik 8 jaar was, ging ik met mijn neef Lucien voor de eerste keer mee naar Anderlecht. De latere voorzitter Constant Vanden Stock was toen jeugdverantwoordelijke. Hij twijfelde eerst aan mijn kwaliteiten tot ik een keer mocht invallen. Toen mochten mijn ouders direct een *affiliatie* tekenen. In 1959-1960 ben ik in de eerste ploeg van Anderlecht gekomen. Ik was zestien jaar. Jef Mermans was net weg en er kwam een nieuwe lichter met veel jongens van bij ons, zoals Jef Jurion (Sint-Pieters-Leeuw), Jean Cornelis (Lot), Georges Heylens (Etterbeek) en Jean Trappeniers (Vilvoorde).'

Koffie achteraf

Om te gaan voetballen, moest Van Himst de Ring niet eens over, want die bestond nog niet. 'Die is gebouwd toen ik al in Bijgaarden woonde. Toen ik in 1965 ben getrouwd (met zijn inmiddels overleden vrouw Arlette, red.), hebben we daar gebouwd. Ik ben er altijd blijven wonen. Het is niet ver van Anderlecht, de Heizel en de koffiezaak (eerst in Zel-

lik nadien in Relegem). Als je dat uitrekent, zijn dat veel verplaatsingsuren die je wint. Dat de regio ondertussen sterk is veranderd, stoort me niet. Je wordt aan alles gewoon.'

Hoe belandde het boegbeeld van de club in de koffie? 'In 1990 heb ik Brésor overgenomen van Georges Denil. In die jaren wist ik nog niet of ik in de voetbalwereld zou blijven of niet. Maar al van lang daarvoor, vanaf mijn achttiende, verkocht ik koffie. In de voormiddag werkte ik in de zaak, daarna ging ik naar de training.' Koffiebranderij Brésor – een samentrekking van 'Brésil' en 'or' of 'het goud van Brazilië' – betreft zijn bonen uit Santos in Brazilië, de streek waar ook Pelé vandaan komt. Het is nog altijd een familiezaak met een sterke lokale verankering. Zoon Frank en dochter Claudia werken er. En Paul komt nog bijna elke dag langs in Relegem.

Vandaag amuseert Van Himst zich nog altijd met voetbal en koers. Op televisie en dit seizoen hopelijk ook opnieuw in levende lijve. 'Eddy Merckx is ondertussen een boezemvriend geworden. Fietsen kan ik zelf niet meer na een operatie aan de rug, maar we spreken regelmatig af om iets te eten en bij te praten. Daarnaast zijn mijn weken gevuld met het voetbal van de kleinkinderen. Ééntje speelt bij Grimbergen, één bij Wambeek en één bij de beloften van Anderlecht.'

FR 'Le vélo et le football, c'est presque tout ce qu'on avait'

Parfois il ne faut pas aller chercher trop loin. C'est le cas pour Paul Van Himst, le joueur de football belge le plus titré du vingtième siècle. Toute sa vie s'est déroulée entre la sortie 8 direction Heizel et la sortie 15 direction Anderlecht et Sint-Pieters-Leeuw. 'A l'âge de huit ans j'ai accompagné pour la première fois mon cousin Lucien aux équipes de jeunes d'Anderlecht. En 1959-1960 j'ai rejoint la première équipe d'Anderlecht. J'avais seize ans.'

Veldgids lieveheersbeestjes

Corona wakkerde onze wandelgeest aan. Veel mensen vonden de weg naar buiten, ook richting natuurgebieden. Een belangrijke groep ging zich verdiepen in de natuur en gebruikte bijvoorbeeld de Obsidentify-app om soorten op naam te brengen. Maar omdat de techniek ons al eens in de steek durft te laten bij het determineren van soorten bestaat er nog altijd zoiets als een boek of veldgids waarmee je iets op ouderwetse wijze kan opzoeken. Een pareltje in het genre, dat enige maanden geleden verscheen, is de *Veldgids Lieveheersbeestjes* voor Nederland en Vlaanderen, uitgegeven bij Kosmos.

Voor vijftig euro heb je een bijzonder interessant werk dat helpt om de zestigtal beschreven soorten beter te leren kennen. Wereldvermaard soortentekenaar Richard Lewington zorgde, zoals gewoonlijk, voor onnavolgbaar tekeningen, de beschrijvende teksten zijn gewoon top. Ze maken een determinatie redelijk gemakkelijk. Het enige probleem stelt zich bij de variatie van de vele soorten. Daar moet je zelf interpreteren welk uiterlijk bij welke variant hoort, maar dat maakt het dan weer extra boeiend voor de meerwaardezoekers.

In ieder geval brengt het de wandelaar veel dichterbij deze aarbare beestjes die je – als je er goed op let – steeds meer ziet. Telkens een foto nemen met je smartphone maakt de controle in boek of achteraf op het internet mogelijk. Groot voordeel is dat de beestjes niet direct gaan vliegen. En eens je in de materie zit, herken je ook makkelijk de larven en poppen van de vele soorten.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Richard Lewington

Die andere gouden eeuw

Waar komen wij vandaan? Wat vormde onze collectieve identiteit? Deze vragen zijn het uitgangspunt van Bart Van Loo zijn wervelende theatervertelling over het ontstaan van de Lage Landen.

TEKST Lene Van Langenhove • FOTO Filip Claessens

Na het boek *De Bourgondiërs* volgde de nog populairdere podcast. En nu is er de dus de voorstelling. Je kan wel stellen dat Van Loo het verhaal in de vingers heeft.

De middeleeuwen worden vaak weggezet als een duffe periode. Waarom is het tijdperk van de Bourgondische hertogen toch interessant?

'Waren de middeleeuwen wel zo duister? Een voorbeeld: de middeleeuwse veldslagen waren wreedaardig maar duurden één dag. Dat is peanuts in vergelijking met de veldslagen vanaf de tijd van Napoleon, en later de Eerste Wereldoorlog. Daarnaast zijn de late middeleeuwen van groot belang geweest voor onze contreien. Wij behoorden nu eens tot het Franse, dan weer tot het Heilig Roomse Rijk, tot er eind 14e eeuw plots een nieuwe staatkundige eenheid verschijnt: de Lage Landen. Als de Bourgondische hertogen die niet bij elkaar hadden gepuzzeld, konden België en Nederland onmogelijk geboren worden. Het is ook een Game of Thrones-achtig verhaal met veldslagen, overspel, bastaarden,

moordaanslagen, brandstapels, banketten en riddertoernooien.'

Hoe kon ons 'oerverhaal' in de Lage Landen in de vergetelheid raken?

'Onze nationale geschiedenis concentreert zich op de scheiding tussen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden. Op school leerden wij dat dáár ons verhaal begint. Maar eigenlijk moet je verder terug in de tijd.'

Hoe pakte je de 'vertaling' van het boek aan in de theatervoorstelling?

'In de voorstelling maak ik scherpe keuzes. De actualiteit resonanceert meer in het stuk. Het is ook persoonlijker. Ik begin met mijn verhaal, mijn vrouw en dochter komen er in voor en ik geef mijn persoonlijke kijk op de zaak. Mijn doel is honderd minuten fijn theater te brengen, vol energie en humor. Ik wil iets essentieel vertellen over wie we zijn en waar we vandaan komen. Ik leg verbanden en ga in interactie met het publiek. Niks in de handen, niks in de zakken. Puur vertellen.'

Je hebt veel aandacht voor kunst. Je stelt zelfs dat de Lage Landen eerst eenheid vonden in de kunst, later op politiek vlak.

'Jan Van Eyck, Rogier van der Weyden, Hugo van der Goes, ... Deze kunstenaars zijn ondenkbaar zonder de Bourgondiërs. Het is de bedoeling dat mensen zich na de voorstelling meteen een lidkaart van de Sluter-fanclub aanschaffen. Klaas Sluter is de vergeten Michelangelo van de Lage Landen. Zijn werk is zo schoon, het is het begin van onze kunstgeschiedenis. Een academicus zal dit niet hardop zeggen, maar als schrijver doe ik het wel: wij zijn daar in Dijon geboren, in de schone kunsten. Het is de eerste generatie van grote kunstenaars uit onze contreien die we bij naam kennen, voordien waren kunstenaars anoniem.'

In die periode wordt het individu belangrijker, steden eisen meer rechten. Hier ligt de kiem van onze moderne samenleving.

'Dit is het prille begin van democratie met de eerste Staten-Generaal, een eenheidsmunt, een Rekenkamer, ... Wat ook fascinerend is: je kan de lokale geschiedenis van pakweg Brussel of Halle makkelijk koppelen aan de grote internationale geschiedenis.'

Je hangt anekdotes en kronieken op aan het grote verhaal. Misschien verklaart die herkenbaarheid het succes?

'Als ik een geschiedenisboek lees dat enkel over grote verhalen gaat, loop ik verloren. En als het alleen anekdotiek is, kan je het evengoed op een kalender afdrukken en elke dag een blaadje lezen. Het moet *la petite et grande histoire* zijn, zoals Balzac zei. Elke zin die ik schrijf, moet ik zelf verstaan. Dus ik stel de hele tijd vragen zoals een 10-jarige zou doen: wat aten ze toen, hoe reisden ze, wat waren de spelregels van een toernooi? Ik heb veel historische boeken ingeslikt en er mijn verhaal van gemaakt. Zo meeslepend mogelijk, zonder de waarheid geweld aan te doen.'

De Bourgondiërs. Ons spannende oerverhaal

Bart Van Loo

ZA • 4 DEC • 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO • 20 JAN • 20.00

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

(en extra speeldata op 20/2 in Ternat en 2/3 in Strombeek-Bever)

Welkom in de kleine wereld

In februari weten we of de Brusselse cineaste Laura Wandel daadwerkelijk mag meedingen naar een Oscar. Maar ga vooral nu al kijken naar *Un monde*, de rauwe speelplaatsthiller die de eerste dagen van een meisje in de basisschool volgt.

TEKST Tom Peeters

Un monde is al bekroond. Als beste debuut op het BFI Londen Film Festival, met een staande ovatie in Cannes en een prijs verbonden aan de Certain Regard-sectie. Met nog een nominatie op zak voor de European Film Awards en misschien straks voor de Oscars blinkt de Brusselse Laura Wandel (38) alvast van trots tijdens haar promotournee langs bioscoopzalen en festivals.

Op kindhoogte

De kracht van haar eerste langspeelfilm stoelt op twee zaken: de beslissing om op kindhoogte te filmen en de minutieuze voorbereiding. 'Ik wilde zo dicht mogelijk op de huid van mijn hoofdpersonage zitten', zegt ze. 'Kind zijn betekent geen toegang hebben tot wat er zich in de wereld van de grote mensen afspeelt, en dus ook een beetje verloren lopen, zeker als alles nieuw is, zoals wanneer je naar de 'grote' school gaat. Die machteloosheid wilde ik het publiek aan den lijve laten ondervinden.' Als kijker voel je inderdaad dat veel zich afspeelt buiten je gezichtsveld en de cineaste bewust niet alles toont. 'Regisseren betekent ook ruimte laten aan de verbeelding. Het geweld

speelt zich, op twee momenten na, buiten beeld af. Maar voor mij is dit geen film over pesten, wel over integreren. Hoe vind je je plaats in een wereld waar mensen (en dus ook kinderen) domineren en anderen gedomineerd worden en geweld vaak het gevolg is van een kwetsuur die niet erkend wordt.'

Naturel

Gepakt door films die haar wereld op zijn kop hebben gezet, wil Wandel al sinds haar vijftiende cinema maken. 'Na het zien van *Jeanne Dielman* van Chantal Akerman kwam ik bevend de bioscoopzaal uit. Ook *Japón* van Carlos Reygadas en *L'Humanité* van Bruno Dumont bliezen me omver. Anderhalf uur je eigen leven vergeten en onderduiken in dat van iemand anders om toch weer een beetje bij jezelf terecht te komen: dat is de magie van film en dat wilde ik ook kunnen.'

De ogen waardoor het publiek van *Un monde* de wereld te zien krijgt, zijn die van Maya Vanderbeque, die de rol van de 7-jarige Nora speelt. 'Tijdens de castings betoverde ze de camera. De overige audities organiseerden we in functie van haar. Zo hebben we haar iets oudere broer Abel gevonden, haar klasgenootjes, haar papa, het schoolpersoneel.' In totaal zag Wandel zowat 200 kinderen auditie doen. Ze vroeg hen niet om een scène voor te bereiden of een tekst van buiten te leren, maar om hun speelplaats te tekenen en de spelletjes uit te leggen die ze er speelden. De naturel van de cast is deels het gevolg van een intense voorbereidingsperiode. Die begon met observaties op speelplaatsen en in schoolgebouwen, gesprekken met directeurs, leraars en pedagogen, en natuurlijk ook haar eigen schoolherinneringen.

Kindercrisissen

Voor de film werkte ze nauw samen met een orthopedagoog en liet ze de kinderen veel

improviseren. 'Niet alleen de camerahoogte, maar ook de dialogen moesten op kindermaat, en dat lukt beter als je ook hun ideeën in het scenario verwerkt.' Intussen leerde Wandel haar hoofdrolspeelster steeds beter kennen, inclusief haar angsten, onder meer door haar zelf zwemles te geven. Op de set bleef het stressen. 'Als één van de kinderen per ongeluk in de camera keek, moesten we de opname weggooien. Ondanks de nodige 'bêtises' (*lacht*) en kleine kindercrisissen die gemanaged moesten worden, heeft werken met kinderen één groot voordeel: ze zijn veel puurder omdat ze zich in tegenstelling tot volwassenen niet bewust zijn van het beeld dat ze uitstralen.'

Minimaatschappij

Wandel portretteert de speelplaats als een voorafspiegeling van wat de kinderen later te wachten staat. 'Het is een miniversie van de volwassen samenleving. Kijk alleen naar de indeling: vaak neemt het voetbalterrein alle plaats in, terwijl een gerenommeerd onderwijspsycholoog als Bruno Humbeek benadrukt dat je de speelruimte beter opdeelt in zones, ook kalme.' Zelf pikte de cineaste veel op in de Singelijn-basisschool in Sint-Lambrechts-Woluwe, waar ze – anders dan in andere Brusselse scholen waar ze het woord 'pesten' liet vallen – welkom was en zelfs bemiddelingen tussen leerlingen mocht volgen. 'Via rollenspellen leren kinderen in elkaars schoenen te staan en zo de etiketten los te laten waaraan ze denken dat anderen moeten voldoen. Ik kon er ook vaststellen dat de grens tussen dader, slachtoffer en getuige soms heel dun is, en zag hoe kinderen zelf de beste bemiddelaars kunnen zijn.'

DI • 14 DEC • 20.30

Un monde

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

De papierindustrie aan de Molenbeek

Ten zuiden van Brussel, in Sint-Genesius-Rode, ontspringt de Molenbeek. Op het eerste zicht een doodnormale beek met een veel voorkomende naam. Toch groeide hij uit tot de hartslagader van een bloeiende economische sector. Hier vervelde een ambacht tot een exportindustrie met wereldwijde naam en faam. Welkom in de bakermat van de papiernijverheid in ons land.

TEKST Wim Troch • FOTO Filip Claessens

Catala, de Meurs, Novarode, Winderickx: het zijn klinkende namen uit de hoogdagen van de papierindustrie. De fabrieken lagen ten zuiden van Brussel op een kluitje bij mekaar, in Sint-Genesius-Rode, Drogenbos en de deelgemeenten van Beersel. Behalve hun ligging en het feit dat ze ondertussen allemaal de deuren hebben gesloten, hebben de papierfabrieken nog iets gemeen: ze zijn ontstaan uit een ambachtelijke molen. Want eigenlijk was het papier dat hen zo veel aanzien zou geven in eerste instantie vaak slechts een bijproduct van andere landbouwactiviteiten die rond de molen plaatsvonden.

Vanaf de 15e eeuw, en vooral vanaf de 16e eeuw, wordt papier gemaakt als vervanger voor het dure perkament. Vel per vel, op basis van lompen. Dankzij de waterkracht van de beek werd de machine aangedreven die de vodden tot kleine flarden, en uiteindelijk vezels, verscheurde. Papier werd letterlijk geschept uit een bak met waterige pulp. Na de industriële revolutie in de eerste helft van de 19e eeuw kwamen er nog allerlei machines bij, die de kwaliteit van het papier verhoogden en het productieproces versnelden. Voor de stoommachines werden metershoge schoorstenen gebouwd. In die periode schakelden de meeste molens over naar de productie van karton, waarnaar de vraag exponentieel toenam. In binnen- én buitenland werd het papier en karton uit de Molenbeekvallei voor allerlei doeleinden gebruikt.

Papier voor de bureaucratie

Een stuk van de papiergeschiedenis werd in Alseberg geschreven. Verscholen tussen

de glooiingen van de Molenbeekvallei ligt de Herisemmolen, of de voormalige Kartonfabriek Winderickx. Zodra je de steenweg achter je laat en het steegje richting Molenbeek afdalt, doemt de hoge schoorsteen op. Die verraaft dat de site meer is dan een charmante hoeve. Tot in de jaren veertig van de vorige eeuw werd hier papier en karton gemaakt. Maar liefst vierhonderd jaar lang, eerst ambachtelijk, later met stoommachines.

Philippe Winderickx is niet alleen een nazaat van de familie die sinds 1763 eigenaar is van de molen, hij is ook de drijvende kracht achter het educatief centrum dat de molen vandaag is. 'De papierindustrie kwam in deze streek zo sterk tot ontwikkeling omwille van drie factoren', vertelt hij. 'Ten eerste heb je veel en zuiver water nodig om papier te maken. Ten tweede heb je redelijk wat hoogteverschil nodig, want het water moet veel kracht hebben om de machines te laten werken. Tot slot speelde de nabijheid van Brussel een rol. In de hoofdstad was veel papier nodig voor alle administraties. Voor de gewone man was papier lange tijd een luxeproduct.'

Ons kent ons

Langs de Molenbeek stonden ooit meer dan twintig molens, waarvan vijftien papiermolens. 'Die evolueerden allemaal tot geïndustrialiseerde molens, en sommige later tot echte fabrieken. Er was een verschil in de producten die werden gemaakt. Elke molen had zijn specialiteit. Wij maakten bijvoorbeeld leerkarton, onder andere voor valiezen en schoenzolen. Andere papiermolens maakten dan weer karton voor verpakkingen.'

Met een maximale personeelsbezetting van een veertigtal mensen was de Herisemmolen geen grote fabriek. De kartonfabriek kon ook op zijn toppunt een familiaal karakter bewaren. 'De mensen die hier werkten, waren mannen en vrouwen uit de buurt', zegt Winderickx. 'Het was een ons-kent-ons-omgeving, er werden geen vacatures uitgeschreven. Wanneer een familielid van iemand die hier werkte een baan zocht, kon die meestal beginnen. Soms ook tienerkinderen. Om het papier sneller te drogen, waren er metalen platen die verwarmd werden. De tienerjongens moesten op die warme platen lopen om de natte vellen papier erop te leggen en ze – eenmaal het papier droog – er weer af te halen. Ze hadden twee paar klompen nodig, zodat ze konden wisselen als hun ene paar te warm was geworden. Soms liep het ook mis, want de loods waar die droogmachines stonden, is in de jaren 1920 afgebrand. Nog steeds zie je de zwartgeblakerde houten balken aan het dak. In 1899 gebeurde er een ernstig arbeidsongeval. Een vrouw die een machine wilde schoonmaken, kwam vast te zitten omdat haar sjaal in de machine terechtgekomen was. Haar arm moest geamputeerd worden. Ook op milieuvlak waren het andere tijden. Het warme water uit de rotingmachine (waar textiel uitgekookt werd, zodat het makkelijker tot pulp kon worden bewerkt, red.) werd gewoon in de beek geloosd. Sinds die machine er was, werden er niet zo veel vissen meer gezien in de Molenbeek.'

Koterijtraditie

Niet als vele ambachten werd het papier maken productiever en doorgaans ook grootschaliger op de golf van de industrialisering. Door visionaire eigenaars of uit noodzaak, uit vrees om niet te kunnen overleven. 'Rond 1830 werd de molen uitgebreid, om er de op dat moment nieuwe technologie in onder te brengen. In goede Vlaamse koterijtraditie werd de fabriek elke keer een beetje groter om er nieuwe machines te zetten, tot er geen ruimte meer was voor verdere ontwikkeling', vertelt Winderickx. Voorbeelden van hoe een kleine molen wel tot een grootschalige fabriek uitgroeide, zijn papierfabriek de Meurs in Huizingen (gesloten in 2003), Catala in Drogenbos (gesloten in 2015) of Novarode in Sint-Genesius-Rode (gesloten in 1991). Die laat-

ste fabriek begon als de molen van Termeulen, maar evolueerde tot een groot complex waar op het hoogtepunt zo'n 350 mensen werkten.

Wie vandaag door het Novarodepark, in het centrum van Sint-Genesius-Rode, loopt, merkt daar niets meer van. De naam is blijven hangen, maar behalve een oude muur met een gedenksteen zijn alle sporen van de papierfabriek uitgewist. Het beekje dat vandaag door het park kronkelt, laat in niets vermoeden dat het ooit de levensader was van een hele industrietak. Nochtans was dit tot zo'n dertig jaar geleden de plek van gonzende bedrijvigheid. Het papier voor de eerste Belgische bankbiljetten werd hier gemaakt, Novarode werd dé specialist voor bewerkt papier. Het bedrijf werd hofleverancier voor onze postzegels en kreeg

In de fabriek van Novarode werd het papier voor de eerste Belgische bankbiljetten gemaakt. Novarode was dé specialist voor bewerkt papier.

zelfs een felbegeerde exportprijs. Onverwacht sloot de fabriek de deuren, wat tot geruchten van financieel wanbeheer leidde. Ook over milieuvervuiling doen in Sint-Genesius-Rode nog steeds verhalen de ronde. Hoe de beek soms rood of groen zag, hoe het er stonk, of hoe de beek eens in brand stond. Onschuldig, klonk het bij de toenmalige eigenaars, maar de site moest wel grondig gesaneerd worden. Dat is ook het geval bij Catala in Drogenbos. In september van dit jaar werd gestart met de afbraak van de gebouwen. Enkel de watertoren en een directeurswoning blijven overeind. De site wordt een bedrijvenpark, met retail en kantoren maar ook met recreatievoorzieningen. Ook de fabriek de Meurs in Huizingen, waar al een speelpark werd aangelegd, moet een bedrijventrum worden.

Mirakel

De Herisemmolen is de allerlaatste papierwatermolen van ons land waar je de originele inrichting nog kan bekijken, zowel uit de ambachtelijke

fase als uit de geïndustrialiseerde periode. Dat de molen nog werkt, mag je een mirakel noemen, want na de Tweede Wereldoorlog bleef hij dertig jaar onaangeroerd. 'De laatste grote investeringen dateerden uit 1904. Dan brak de Eerste Wereldoorlog uit, daarna was er de economische crisis van de jaren 1930, en dan waren er de Tweede Wereldoorlog en een erfeniskwestie. Er zijn pogingen geweest om de fabriek weer op te starten – dat is de reden waarom alle machines zijn blijven staan – maar ze waren te oud om nog rendabel te kunnen werken. Zeker met die grote, moderne fabrieken, zoals Novarode en Catala in de buurt.'

Vandaag wordt papier vooral in de VS gemaakt, maar ook in Finland en Zweden. In ons land zijn er nog een handvol papierfabrieken, zoals Stora Enso in Gent, Sappi in Lanaken of kartonfabriek Sint-Leonard in Huizingen. In wat

ooit het kloppende hart was van de nationale papierindustrie zijn nog slechts enkele vage aanknopingspunten te vinden. De vzw die de Herisemmolen beheert, staat behoorlijk alleen in zijn poging om de herinnering levend te houden. Dat begon midden jaren 70 toen vrijwilligers zich een weg baanden door stof, modder, overwoekerende natuur, maar ook door administratieve en financiële beslomeringen om de molen weer operationeel te krijgen. Onder meer een optreden van Clouseau moest de nodige fondsen binnenbrengen. De renovatie nam tientallen jaren in beslag. Het resultaat mag gezien worden, maar toch is het werk nooit gedaan. De stoomketel is al enkele jaren defect. De financiering rondkrijgen, is een hele opgave. Een ding is zeker: zolang er water door de Molenbeek stroomt, zal het de nodige toewijding vragen om het rad te laten draaien.

ZA • 18 DEC • 15.00

Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

ZA • 18 DEC • 19.00

De grote reis van Meneer Beer (5-10j)

Theater Tieret & Walrus
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO • 19 DEC • 11.00, 15.00 EN 16.30

Mammoet (5m-2j)

Klankennest
Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

ZO • 19 DEC • 15.00

plastiekBERTRAND (+4j)

Kopergietery, KGBE &
Beeldsmederij De Maan
Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

PODIUM

THEATER

VR • 3 DEC • 20.30

Hitler is dead, I repeat, Adolf Hitler is dead

Het Nieuwstedelijk
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR • 3 DEC • 20.00

Het Bateljong

Sint-Pieters-Leeuw, De Merselborre,
02 371 22 62

Onheil in Black Creek

MT De Kolonie & Lucas Van den Eynde

VR • 3 DEC • 20.30

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO • 15 DEC • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 4 DEC • 20.00

Geen kersentuin

Compagnie Cecilia
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZA • 4 DEC • 20.30

De Bourgondiërs. Ons spannende oerverhaal

Bart Van Loo
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR • 10 DEC • 20.30

Mouchette

Arne Sierens
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA • 11 DEC • 20.30

A Separation

tg STAN
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

DO • 16 DEC • 20.00

Wie is bang?

NTGent met o.a. Els Dottermans,
Han Kerckhoffs
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZO • 19 DEC • 20.30

Carrying my Father

There There Company
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

ZO • 19 DEC • 14.30

Knechten van de koers

Christophe Vandegoor, Jelle Cleymans
& Joost Van Hyfte
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

KIDS

De Spiekpietjes: minimusical (+3j)

WO • 1 DEC • 15.00

Sint-Pieters-Leeuw, De Merselborre,
02 371 22 62

ZA • 4 DEC • 14.00

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

Ook de Sint steekt zijn vinger in de lucht (+4j)

Jan De Smet
VR • 3 DEC • 18.30
Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51
ZA • 4 DEC • 14.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA • 4 DEC • 14.00

De Sint wordt oud (+3j)

Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZA • 4 DEC • 13.30

Familiedag Sint (+2j)

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 5 DEC • 10.30

Ay Ramon! (+6j)

ontbijtfilm
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

MA • 6 DEC • 19.00

DI • 7 DEC • 9.15

Binti (+8j)

familiefilm
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 11 DEC • 19.00

Odyssee (+10j)

Theater FroeFroe
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

11 EN 12 DEC • VERSCHILLENDE UREN

Ophelia (+8j)

LOD Muziektheater, hetpaleis & Opera
Ballet Vlaanderen
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 12 DEC • 9.00

Top Wing (+3j) & Onward (+5j)

ontbijtfilms
Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

Aiaiai (+3j)

Theater FroeFroe
ZO • 12 DEC • 15.00
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

ZO • 19 DEC • 15.00

De Notenkraaker (5-10j)

Muziektheater De Notenkraaker
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

HUMOR

DO • 2 DEC • 20.15

Nele Bauwens

Cabaretoorstelling
Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DO • 2 DEC • 20.00

Comedy Club Night

Soe Nsuki, Dries Heyneman
& Manu Moreau
Zaventem, CC De Factorij,
02 307 72 72

Mag ik even 2021

Kamal Kharmach
DO • 2 DEC • 20.00
Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

ZA • 4 DEC • 20.30

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO • 6 JAN • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

WO • 12 JAN • 20.00

Zaventem, CC De Factorij,
02 307 72 72

MA • 6 DEC • 20.30

Comedy Club #2

Dilbeek, Lou's Plek, 02 466 20 30

DO • 9 DEC • 20.30

FokkoF

Barbara Sarafian
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

We moeten nog eens afspreken

Bart Cannaerts

DO • 9 DEC • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

VR • 10 DEC • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

10, 11 EN 12 DEC • 20.00 EN 15.00

Moeste weite wa da'k peis

Brussels Volkstejoëter

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

#Eindejaars3

Bert Gabriëls

DO • 16 DEC • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 8 JAN • 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO • 13 JAN • 20.00

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

VR • 17 DEC • 20.30

Lubricant for Life

Woodman

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

't Zal schoon zijn als het af is

Adriaan Van Den Hoof

VR • 17 DEC • 20.30

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO • 22 DEC • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 18 DEC • 20.15

Els de Schepper ziet ze vliegen

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

WO • 12 JAN • 20.30

Matthysen, Mosuse & Van Ballaert

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR • 14 JAN • 20.30

Bekend & Bescheiden

Xander De Rycke

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

14, 15, 16, 21 & 22 JAN • 20.00 & 15.00

Ontkoppeld

Kris Kras

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

ZA • 15 JAN • 20.30

Belgarije

Stijn Meuris

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

WO • 19 JAN • 20.30

Alex Agnew (try-out)

Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

VR • 21 JAN • 20.30

Mankracht

Steven Goegebeur

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR • 28 JAN • 20.30

Le III-ième

Jan Jaap Van der Wal

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DANS

VR • 10 DEC • 20.30

Sitara

Bollylicious

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZA • 18 DEC • 19.30

De Notenkraaker

Charkov City Opera & Ballet

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

LITERATUUR

DO • 2 DEC • 20.30

Open de deur van het gedicht

Hertmans & Hertmans

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO • 2 DEC • 20.00

Aardbeien in januari

Riet

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

DO • 2 DEC • 14.00

Ode aan George Gershwin

The Swing Dealers

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO • 2 DEC • 20.30

A Call to Prayer

Ghalia Benali & Romina Lischka

Grimbergen, sacristie abdijkerk,

02 263 03 43

DO • 2 DEC • 20.30

In de kronkels van mijn geest

Guido Belcanto

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

© BART RAMAKERS

GUIDO BELCANTO (2/12)

VR • 3 DEC • 20.00

Ann Christy. Tijdloos

Nathalie Schoonbaert & combo

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

VR • 3 DEC • 20.15

Nirvana MTV Unplugged

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

VR • 3 DEC • 20.30

Correspondances Mystérieuses

Lucas Blondeel & Toon Leën

Dilbeek, Dil'arte, 02 466 20 30

Late Night

De Mens

ZA • 4 DEC • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DO • 9 DEC • 20.15

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA • 4 DEC • 20.30

Stories for Boys. The history of U2

L.A.vation

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

ZA • 4 DEC • 20.00

Talk to me in French

Frank Mercelis

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

ZO • 5 DEC • 11.00

Reis naar je hart

Paul Simon

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO • 8 DEC • 20.30

Imagine no Lennon

Jean Bosco Safari, Ben Crabbé,

David Piedfort e.a.

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO • 8 DEC • 20.30

Soms breekt er een hart, soms blaft er een hond

Spinvis

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO • 9 DEC • 14.00

Cowboy met pensioen

Carry Goossens

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

DO • 9 DEC • 20.30

Aleen in het ruime sop

Jelle Cleymans

Sint-Genesius-Rode,

GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

VR • 10 DEC • 20.30

Mysterium

Jef Neve

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

VR • 10 DEC • 20.00

Verminnen 70

Johan Verminnen

Zaventem, CC De Factorij,

02 307 72 72

ZA • 11 DEC • 20.30

Dansky

Mich Walschaerts & Alano Gruarin

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO • 12 DEC • 16.00

Verre van weg

Mira

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DI • 14 DEC • 14.30

Los Speedy Bobs

Gregory Frateur, Tom Pintens &

Roy Aernouts

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

© MAROESJKA LAVIGNE

LOST LANDS (4/12 TOT 5/2)

WO · 15 DEC · 20.30

Roosbeef

Support: The Shadow Machine
Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

DO · 16 DEC · 20.30

Kleinkunst in de kerk

Laïs
Tervuren, Sint-Jan-Evangelistkerk,
02 766 53 47

DO · 16 DEC · 14.00

Sinatra Sextet

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR · 17 DEC · 20.00

The Animals & friends

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

VR · 17 DEC · 20.00

Kerstconcert

Quentin Dujardin, Adrien Tyberghien
& Léo Ullmann
Brussegem, Sint-Jan-de-Doperkerk,
02 460 73 24

Tura Special

Belpop Bonanza
VR · 17 DEC · 20.15
Alseberg, CC de Meent,
02 359 16 00
DO · 23 DEC · 20.30
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA · 18 DEC · 20.00

Drawing Basses

JazzLab
Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

ZA · 18 DEC · 19.30

OCB SerreconSERT

Overijse Concert Band
Overijse,
Brusselsesteenweg 538,
02 687 59 59

ZA · 18 DEC · 20.30

The Animals & friends

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 18 DEC · 20.30

Da kamen die Weisen vom Morgenlande

Kamerkoor Framagomi & Bhag-ensemble
Dilbeek, Sint-Theresiakerk, 02 466 20 30

WO · 22 DEC · 20.00

Raymond 70

Raymond van het Groenewoud
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DO · 23 DEC · 20.15

Le Docteur Miracle

Opera Present
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DO · 23 DEC · 14.00

Liefde, liefde, altijd maar liefde

Mireille Vaesen
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO · 5 DEC · 10.00

Quentin Tarantino. Filmmarathon

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Eiffel

ZO · 5 DEC · 20.00
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00
DI · 7 DEC · 20.30
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

MA · 6 DEC · 20.30

The Father

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 7 DEC · 20.00

Quo vadis, Aïda?

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

Un Monde

DI · 7 DEC · 20.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30
DI · 14 DEC · 20.30
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

MA · 13 DEC · 20.30

Bigger than us

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

Rookie

MA · 13 DEC · 20.30
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 14 DEC · 20.00

Promising Young Woman

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI · 14 DEC · 20.30

Hotel Poseidon

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO · 16 DEC · 15.00 & 20.00

Little Women

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

Cool Abdoul

ZO · 19 DEC · 20.00
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Annette

DI · 21 DEC · 20.30
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 21 DEC · 20.00

It's a wonderful life

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

Red Sandra

DI · 21 DEC · 20.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

4 DEC TOT 5 FEB

Lost Lands

Maroesjka Lavigne
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

TOT 6 DEC

Geert Matton. Pure adrenaline

Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

TOT 8 DEC

Pop Art in de 21ste eeuw

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

7 DEC TOT 9 JAN

Karel de Bauw. Retrospectieve

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

TOT 12 DEC

Wat Tervuren en Nederland verbindt

Heemkundige Kring
Tervuren, De Nederlandse Vereniging,
02 767 76 87

TOT 12 DEC

Tervuurse straatnamen, hun verhaal

Heemkundige Kring
Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

TOT 15 DEC

Hadassa Ngamba. Configurations

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

TOT 15 DEC

Michael Dean

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

16 DEC TOT 9 JAN

Concertfotografie

Alex Vanhee
Alseberg, CC de Meent,
02 359 16 00

TOT 31 DEC

Marc Gysels & Anthony Callens (schilderijen)

Wezembeek-Oppem, cafetaria GC de
Kam, 02 731 43 31

TOT 2 JAN

Abstracte kunst in vogelvlucht

Drogenbos, Felixart Museum,
02 377 57 22

TOT 23 JAN

David Hockney. Works from the Tate Collection, 1954-2017 & The Arrival of Spring, Normandy 2020

Bozar, Brussel, www.bozar.be

TOT 6 MAA

Menselijke Zoo Humain

Pacal Blanchard
Tervuren, AfrikaMuseum,
www.afrikamuseum.be

OP STAP

ZO • 12 DEC • 14.00

Weetjes en verhalen over planten

Hoeilaart, Bosmuseum, www.ngz.be

DO • 16 DEC • 14.00

Gaat de Bemde dood?

Neerijse, parking kasteel Lindenhof-laan, www.ngz.be

VARIA

DO • 2 DEC • 20.00

Stefan Blommaert

Sint-Pieters-Leeuw, CC Coloma, 02 371 22 62

DO • 7 DEC • 19.00

Taalquiz voor wie Nederlands leert

i.s.m. Crescendo CVO Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

DO • 7 DEC • 20.00

Klimaatbetog

Nic Balthazar Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

10 EN 11 DEC • 20.30

Jazzfestival

Sint-Pieters-Leeuw, De Merselborre, 02 371 22 62

DI • 14 DEC • 20.00

Anoroc

Theater van A tot Z Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

VR • 17 DEC • 20.30

Bahamontes on Tour

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Vind hier de volledige cultuurkalender van december 2021 en januari 2022.

Twaalf meisjes over de liefde

Ophelia is een personage uit Shakespeares toneelstuk Hamlet. Net zoals haar bekende 'zusje' Julia haar verboden liefde voor Romeo met de dood bekoopt, verdrinkt de door liefdesverdriet gebroken Ophelia in een riviertje. Theatermaker Inne Goris vroeg aan twaalf jonge meisjes hoe zij tegen de liefde aankijken.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Koen Broos

De intieme, muzikale filminstallatie *Ophelia* van theatermaker Inne Goris is een coproductie van LOD muziektheater, jeugdtheater hetpaleis en Opera Ballet Vlaanderen en is bestemd voor iedereen van boven de acht. De voorstelling gaat op zoek naar verhalen over liefde bij twaalf jonge meisjes, die niet van plan zijn gek te worden van liefdesverdriet.

Veerkracht

'Iedereen kent liefde', weet Goris. 'Ook als je zelf nog niet verliefd bent geweest, heb je er door films of boeken wel ideeën of fantasieën over. Ik vond Ophelia een mooie figuur om als uitgangspunt te nemen voor een voorstelling over liefde. Ik vroeg me af of we haar een hedendaagse stem konden geven. De jongste van de meisjes is acht, de oudste tweeëntwintig. Je krijgt van hen een mengeling te horen van hun eigen denkbeelden en van dingen die ze hebben meegenomen uit het verhaal van Ophelia. Wie is zij? Wie zijn wij? Zijn er parallellen?'

Ophelia is natuurlijk een tragische figuur. Goris gebruikte ook het schilderij dat John Everett Millais in de 19e eeuw van Ophelia maakte als inspiratiebron: een iconisch, maar ook een heel romantisch, bitterzoet beeld van Ophelia in het water, omringd door bloemen.

'Dat pijn bij de liefde hoort, daar waren we het over eens. Er zit een zekere donkerte of zwaarte in onze voorstelling. Bij het ene meisje gaat het over de pijn van het afscheid nemen. Bij een andere is het wachten op een jongen die maar niet komt. Hun verdriet is leesbaar en aanwezig. Maar al vrij snel waren we het erover eens dat wat Ophelia doet – of overkomt, want je kan discussiëren of haar dood een keuze is of iets waar ze zich na haar val in het water niet tegen verzet – iets was dat we niet wilden. Je kunt ook terug rechtstaan, ook al heb je veel pijn. Er is dus plaats voor lichtheid. Het gaat in onze verhalen evengoed over verliefdheid of over de eerste kus, en hoe spannend dat is.'

Anders kijken

Een theatervoorstelling is *Ophelia* niet. Het publiek, beperkt tot maximum tachtig mensen, zit in een cirkel rond een verticaal scherm van meer dan vier meter hoog. Heel dicht op de huid van de gefilmde meisjes, waardoor het een vrij intieme visuele en auditieve ervaring wordt. Koen Broos zorgde voor de beelden, componist Thomas Smetryns voor de muziek waar Dounia Mahammed een poëtisch libretto bij schreef.

Wat merkte Goris op tijdens de gesprekken met de jongere generaties? 'Sommige zaken verschuiven, andere blijven hardnekkig overeind. Voor hen is het bijvoorbeeld een evidentie dat je als meisje verliefd kan worden op een jongen of een meisje. Maar toen het in onze gesprekken ging over wie een etentje betaalt, was het toch vaak de jongen. Ze weten ook meer dan wij vroeger op die leeftijd. Ze kijken anders naar de dingen. In verband met Ophelia valt vaak het woord fragiel en kwetsbaar. Eén van de meisjes merkte op dat fragiel en kwetsbaar dikwijls als iets negatief gezien worden, terwijl je het ook net heel sterk kan vinden dat je laat zien dat iets je pijn heeft gedaan in plaats van het te verstoppen.'

11 EN 12 DEC • VERSCHILLENDE UREN Ophelia (+8j)

LOD Muziektheater, hetpaleis & Opera Ballet Vlaanderen Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Roxane Lahidji

Stoppen met bang te zijn

Social design. Roxane Lahidji leerde haar vak aan de Design Academy Eindhoven. Vandaag past ze het toe in haar atelier in Zaventem.

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

DE FAVORIETEN VAN...

Mooiste plek in Frankrijk

Het skistation in Argentière waar ik leerde skieën.

Favoriet gerecht

Ratatouille.

Mooiste herinnering

Op de boerderij van mijn grootouders in Brignancourt.

Laten we stoppen met bang te zijn en beginnen met nadenken over hoe we onze wereld en onszelf kunnen heruitvinden.' Het is vanuit Zaventem Ateliers, een oude papierfabriek, dat Lahidji haar visie op de toekomst maakt. Daar verwerkt ze ruwe materialen zoals zeezout tot mooie, authentieke objecten die aan marmer doen denken. Een intensief proces waarbij haar liefde voor natuur en menselijke waarden haar richting geven.

Gewoon anders

De voorwerpen die ze vormgeeft, zijn *back to basics*, door mensenhanden gemaakt. 'Bewust en duurzaam met materialen omgaan, is belangrijk. Ik zie het als de basis voor de *social design* waarmee ik mij wil inzetten voor een betere wereld. Materialen op zich zijn niet slecht, maar als we er spilzuchtig en nonchalant mee omspringen, veroorzaken ze schadelijke effecten. Met mijn creaties (tafeltjes, lampen, bankjes en interieurvoorwerpen) wil ik het bewustzijn over

EN Stop being afraid

'Let's stop being afraid and start thinking about how we can reinvent our world and ourselves.' Zaventem Ateliers, an old paper mill, is where Roxane Lahidji is living up to her vision of the future. There she transforms raw materials, such as sea salt, into beautiful, authentic marble-like objects. This intensive process is guided by her love for nature and human values. 'We have also become terribly afraid of the other, even though so very many things can be solved by simply talking to each other. Through face-to-face interaction, not through social media.'

duurzaam omspringen met natuurlijke bronnen vergroten. Dat we door de klimaatopwarming over meer zeezout beschikken en dat zout kunnen omzetten in gemarmerde producten, zet je aan het denken. Het vertelt je dat de wereld niet om zeep is, maar dat we dingen anders kunnen en zullen moeten doen.'

Van Parijs naar Brussel

Lahidji woont sinds 2019 in Brussel. Haar jeugd bracht ze door in Parijs, de stad waar ze nog regelmatig naartoe gaat om haar moeder te bezoeken. Als ze haar vader wil zien, trekt ze naar Noorwegen. 'Waarom ik Parijs inruilde voor Brussel? Brussel is fluïde, een tikkeltje chaotisch. Daar hou ik van. De sfeer is veel meer ontspannen dan in Parijs. Eigenlijk voelde ik me hier heel snel thuis, zo tussen al die verschillende talen en culturen. Misschien komt dat wel omdat ik zelf een leven leid dat zich afspeelt tussen verschillende culturen. Mijn moeder heeft Toscaanse en Franse roots. Mijn vader is van Iran en mijn stiefmoeder van Noorwegen, het land waar ik mijn fascinatie voor design ontwikkelde. Mijn grootouders en andere familieleden wonen dan weer in het zuiden van Frankrijk. Al hun achtergronden maken deel uit van wie ik ben.'

De val van Icarus

Het valt haar op hoeveel mensen bang zijn de laatste tijd. Volgens haar is het vertrouwen van veel mensen geschokt. Waarom valt het velen zo moeilijk om te zeggen wat ze werkelijk voelen? 'We leven al vele jaren in een crisismodus. Op economisch, ecologisch en virologisch vlak. Voor veel mensen is de gedachte dat we zo niet verder kunnen bedreigend. We zijn ook zo bang geworden van de andere. Nochtans kunnen we heel wat zaken oplossen door met elkaar te praten. *Face to face*, niet via de sociale media.' Lahidji houdt van reflecteren. Als jong meisje was ze gefascineerd door het verhaal van Icarus. Hij probeert uit zijn gevangenschap te ontsnappen en maakt, samen met zijn vader Daedalus, vleugels van veren en was. Omdat de was kan smelten, waarschuwt zijn vader hem niet te dicht bij de zon te vliegen. Maar roekeloos als hij is, vliegt Icarus zo hoog als hij kan en valt uiteindelijk in de zee. 'Voor mij is dit een verhaal van alle tijden. Gebruik zaken, materialen en sociale media op een juiste, duurzame manier. Want voor je het weet, smelt ook de was die onze wereld bij elkaar houdt.'